

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Francisci De Oviedo Madritani, Societatis Iesv,
Theologiae Professoris, Cursus Philosophicus**

Ad Vnum Corpus Redactus

Philosophiae R. P. Francisci De Oviedo Madritani Societatis Iesv Sacrae
Theologiae Professoris Tomus II

**Oviedo, Francisco de
Lugduni, M.DC.LI.**

Controversia III. De attributis entis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95526](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95526)

CONTROVERSIA III.

De attributis entis.

PASSIONES vocamus proprietates illas, quæ ab essentia physice dimanant, & hanc indiuiduæ ex natura rei per se comitantur. Attributa dicere solemus prædicata quædam, quæ extra essentiam metaphysicam rei concipiuntur, cum qua physice identificantur: sic in Deo Misericordiam, & Iustitiam, quæ ab illo non distinguuntur, attributa, & non passionem appellare consueuimus. Enti nonnullas competere proprietates, siue aliquid ab illo distinctum importent, & passionem dici possint, siue cum illo adæquate identificentur, & attributa dicantur, fert omnium sententia, & constabit ex singularium definitionibus, quas postea dabo. An verò ab ente distinguatur, vel cum illo identificentur constabit ex his, quæ de proprietatibus singulis definiam. Quinque vulgo referuntur entis attributa, *res, verum, bonum, aliquid, unum*. *Res, & aliquid* sunt entis synonyma, de tribus aliis attributis Controuerisiam hanc instituo.

PUNCTUM PRIMUM.

De unitate entis.

§. I.

Vnum non addit supra ens prædicatum reale positium realiter, neque formaliter ab illo distinctum, neque fictum ab intellectu.

- I** Vnum addere supra ens rationem quamdam positiam ab ipso distinctam ex natura rei docuerunt Auicenna, Scot. & Anton. Andr. apud P. Soar disp. 4. Metaph. sect. 1. n. 2. quibus addit P. Fasol. postea citandus Alen. Albert. & Bonauent.
- 2** Vnum non addere aliquid positium reale supra ens defendunt innumeri Doctores. Do primum, primum inter doctores Scholasticos Angelicum Doctorem 1. part. q. 11. art. 1. ad 1. ubi postquam sententiam Auicennæ retulerat, hæc scripsit: *sed hoc manifeste falsum est, quia quilibet res est una per suam substantiam*: & rationem reddit, quam postea expendam. Hoc testimonium rem mihi facit omnino certam, nunquam enim in re vtriusque probabili, ita loquutus esset Angelicus Doctor, qui mira doctoris scientia, & sanctissimi modestia viri docuit nos illasque vtriusque probabilia sunt sine animi contentione tradere, eaque non ut fide sancta, sed ut principiis probabilibus deducta quibus falsitas possit subesse, aliis proponere, quem modum eximie semper obseruauit Angelicus Doctor, ut ipso docendi modo, nobis licentiam faceret in hac vel in illa sententia vtriusque probabili ab ipso discendendi, quod etiam Augustini, & aliorum Patrum autoritate sussultis sine multorum inuidia nobis non licet. D. Thomam sequuntur Caietanus, Sylu. Heru. Mayr. Ocham, Durand. Arg. Capreol. Albert. Bassol. Gabr. Marf. Sonc. Fland. Iand. & Iauel. apud P. Fasol. 1. part. quæst. 11. art. 1. dub. 15. n. 12. Accedunt omnes nostri Authores P. Soar. in Metaph. disp. 4. sect. 1. P. Vasq. 1. part. disp. 128. cap. 2. P. Fonseca. cap. 2. quæst. 5. sect. 4. concl. 3. P. Valent. P. Fasol. & alij D. Thomæ interpretes. D. Thom. 1. part. quæst. 11. art. 1. P. Hurtad. disp. 4. sect. 1. subsect. 2. P. Arriag. disp. 1. sect. 3. subsect. 1. & 3.
- 3** Seclusa omni ratione positia enti superaddita, ex vi cuius vnum constituitur, superest sciendum, an dicat rationem aliquam positiam, saltem per intellectum distinctam à ratione entis. Partem affirmatiuam defendit P. Vasquez cap. 2. citato, pro qua refert P. Soar. supra n. 2. D. Bonauent. Alex. & Scot. vnum non addere supra ens rationem aliquam positiam, adhuc per intellectum ab ente præcisam docet Pater Soar. cum D. Thomæ, & aliis

quàm plurimis, quos ipse refert num. 7. consentit Hurtad. Arriag. Definendum est etiam an vnum saltem respectum aliquem rationis formaliter includat, quod affirmant Scotistæ non multi, quos refert, & impugnat Soncin. 4. Metaphys. quæst. 23. oppositum tamen fert omnium ferè Doctorum sententia.

PRIMA CONCLUSIO. Vnum non addit supra ens rationem aliquam positiam realiter, neque ex natura rei ab illo distinctam. Probat efficaciter hanc conclusionem Angelicus Doctor: si ens fieret vnum per aliquid superadditum, illud superadditum, rursus esset vnum: ergo tale constitueretur per aliquid superadditum: ergo in infinitum procederetur. Dices, illud superadditum esset per se vnum, quia esset ratio constitutiva vnius, sicuti præsentia est per se ipsam præsens, quia est ratio constitutiva rei præsentis. Contra: ratio illa superaddita est per se ipsam vna, & est vnitas sui ipsius: ergo iam non repugnat entitas, quæ per se ipsam sit vna, & sit vnitas sui ipsius: ergo huiusmodi est ens, quod ego contendo esse per se ipsum vnum absque vlla ratione superaddita, & esse formalissimam sui vnitatem. Confirmatur: Ideò superadditur præsentia subiecto (idem dico de aliis formis superadditis) quia subiectum est indifferens, ut habeat, & non habeat hanc præsentiam, sed subiectum non est indifferens, ut habeat, & non habeat hanc vnitatem: ergo absque fundamento datur illi vnitas realiter superaddita. Vrgens ut distinctum ab illa ratione superaddita, in qua vnitate constituitur opinio, quam impugnamus, est formalissimè vnum: ergo ratio illa superaddita superflue aduenit enti. Probo antecedens: ens vt distinctum ab illa ratione superaddita habet non esse illam rationem superadditam, neque aliquid aliud ab ipso distinctum, insuper habet esse ipsum, à quo ratio illa superaddita distinguitur: ergo habet esse indistinctum à quolibet alio, seu esse ipsum, & non esse aliud: ergo habet totam rationem formalem vnus quod tantum dicit formaliter esse ipsum, & non esse idem cum alio ab ipso distincto, quod solet definiri indiuisum in se & diuisum à quolibet alio. Confirmabunt hanc conclusionem rationes, quas pro secunda conclusione iam adduco.

SECUNDA CONCLUSIO: Vnum non addit supra ens rationem aliquam positiam ex parte obiecti præcisam à ratione entis. Probo: ratio illa præcisam, in qua formaliter constitueretur vnitas, esset formalissimè ens secundum conceptum obiecti præcisum, quem diceret: ergo non esset ratio superaddita enti, sed ratio formalissima entis. Probo antecedens: illa ratio haberet sua prædicata essentialia propria ipsius, ex vi quorum constitueretur: ergo ratione sui haberet essentiam condistinctam ab essentia entis rationis: ergo ratione sui haberet aptitudinem ad existendum, in qua consistit ratio entis: ergo ratione sui, & non ratione entis formaliter distincti esset ens: ergo non esset ratio superaddita enti, sed transcendens formalissimam rationem entis, & ab hoc ex parte obiecti formaliter indistincta. Respondebis rationem formalem vnus non posse præcindi obiectiue à ratione entis, posse tamen præcindi rationem entis à formali vnus, sicuti in eodem ente respectu suarum differentiarum secundum multorum sententiam contingit, in quibus datur præcisio non mutua, ens enim præcinditur à differentiis & potest concipi sine illis, differentia autem non possunt præcindi ab ente, non enim potest concipi differentia constitutiva substantiæ, & accidentis, & contractiua entis, quin concipiatur in ipsa ex parte obiecti ratio entis, quam contrahit, licet possit concipi ratio entis, quin concipiatur aliqua differentia substantiæ, vel accidentis, per quam potest contrahi. Contra: ideò ens præcinditur à differentia, etiam si differentia non possint ab illo præcindi, quia ens potest separari à quacunque differentia, per quam potest contrahi, & indifferens est vt contrahatur per differentias substantiæ, & separatur à differentia accidentis, vel contrahatur per differentiam accidentis, & separatur à differentia substantiæ: sed ens non est separabile ratione vnus, neque est contrahibile per vnitatem, & per negationem vnitatis: ergo non ex eo, quod ens sit præcindibile à differentiis poterit præcindi à ratione vnus. Deinde si ratio formalis vnus includit rationem entis, in illa ratione est inclusum ex parte obiecti totum id, quod dicitur *ens vnum* pro materiali, & pro formali: ergo absque fundamento constituitur ex parte obiecti alia ratio enti, cui aduenit ratio formalis

formalis vnius, & ipsa formalis ratio entis. Si redeas iterum ad differentias entis, quæ simul cum eadem ratione entis, quam transcendunt, entia adueniunt, vt constituent substantiam vel accidens, redibit iterum assignata disparitas, ex indifferentia, quam habet ens vt contrahatur, & non contrahatur, per quamcumque differentiam, à qua potest separari, quæ indifferentia fundamentum tribuit præcisioni entis à suis differentiis, quod non reperitur vt præscindatur à ratione *vnus*.

6. Secundo ex parte ipsius entis, quod opposita sententia dicit præscindi à ratione formali vnius probo repugnare hanc præcisionem, & formaliter in illa ratione entis quantumvis mente præscindatur, permanere rationem formalem *vnus*. Instaurò argumentum, quod supra constitui ad probandum rationem *vnus* non dicere aliquid realiter superadditum importare rationi entis, quod neque per rationem quid superadditum importare euinceret. Conceptus cuiusvis entis, v.g. conceptus essentialis, & constitutiuus hominis ab omni alio præcilius, & quocumque positiuo superaddito dicit entitatem hominis, quæ per se est animal rationale à se indistinctum, & per suammet entitatem non habet esse equum, sicuti habet esse hominem: ergo per suammet entitatem habet esse hominem, & non habet esse aliud ab homine, seu habet esse hominem, & non habet esse aliud ab homine: ergo per suammet entitatem habet esse vnum, quod tantum importat ens esse ipsum, & non aliud ab ipso. Confirmatur: hoc quod est esse hominem est quid positiuum, vt omnes admittunt, sed posito illo conceptu positiuo, per quem constituitur homo, quantumvis re & ratione præscindatur omnes alij positiui conceptus, permanebit homo, qui sit verus homo, & qui non sit equus, nec leo: ergo permanebit homo idem secum, & non idem cum alio, quod est formaliter esse vnum. Idem dico de quacumque alia entitate de Petro v.g. qui ex vi formalitatum positiuarum, per quas constituitur in esse Petri, quibuscumque alijs positiuis vnitatibus seclusis, erit Petrus, & non erit Ioannes: ergo erit idem secum, & non idem cum alio, in quo formaliter consistit formalissima vnius ratio. Secundo, ratio formalis vnius, & ratio formalis entis sunt reales, & formaliter distinctæ: ergo sunt entia formaliter, seu per rationem distincta in ratione talium entium, non verò in ratione entium, cum vtrique sit ens: ergo neutra illarum est ens vt sic. Probo consequentiam: ratio entis, vt sic, non dicit rationem talis entis, vt condistinctam ab alio: sed ratio entis, cui competit vnitas, vt proprium attributum dicit rationem talis entis, vt condistinctam ab alio ente, videlicet à ratione formali vnitatis, quæ est ens: ergo vnitas non afficit ens vt sic, sed tale ens condistinctum ab alio ente, videlicet à ratione vnitatis, quæ est tale ens: ergo vnitas non est passio, seu attributum entis, sed talis entis. Confirmatur: quod est attributum entis debet esse attributum cuiuscumque entis: sed illa ratio vnius præcisa non est attributum sui ipsius, quæ est ens: ergo alicuius entis non est attributum. Rationem entis dicere formaliter formalitatem positiuam distinctam à ratione vnius, est conclusio, quam impugnamus, dicere rationem talis entis inferitur manifestè, quia vbi est distinctio inter ens, & ens, est differentia vtriusque, ex vi cuius vnum differt ab alio: ergo est tale ens constitutum per talem differentiam: ergo quando intelligitur vnitas afficere ens ab illa formaliter distinctum, intelligitur afficere ens constitutum per illam differentiam, ex vi cuius differt ab vnitate: ergo intelligitur vt tale ens: ergo vnitas non afficit ens; sed tale ens: ergo non est passio entis, sed talis entis.

7. TERTIA CONCLUSIO. Vnum non addit supra eas relationem identitatis eiusdem ad se ipsum, neque quidquam aliud rationis signum. Probo: vnitas non concipitur instar forme relatiuæ, sed absolutæ: ergo non dicit formaliter relationem rationis. Secundo, quia hoc quod est Deum esse vnum (idem intellige de quocumque ente creato) est quid reale, & à parte rei existens: nullo enim signum intercedente verum est dicere *Deus est vnus*: Petrus est vnus: ergo vnitas non consistit in relatione rationis. Tertiò: relatio identitatis, quæ per rationem fingitur eiusdem ad se ipsum, fundatur in vnitate: ergo prius est ens esse vnum, quam habere relationem identitatis. Probo antecedens: ideo refero ego Petrum ad se ipsum relatione identitatis, & ad Ioannem relatione diuersitatis (loquor de relatione identitatis, & diuersitatis secundum differentiam indiuidualem) quia apprehendo Petrum esse vnum

indistinctum in se, seu à se, & Petrum, & Ioannem non vnum, sed plura: ergo relatio identitatis fundatur in vnitate, sicuti relatio diuersitatis in pluralitate: ergo sicut prius est esse plura, quam diuersa, prius est esse vnum, quam relatum relatione diuersitatis. Aduertas me non negasse vnitatem consistere in identitate rei secum ipsa, sed in relatione identitatis, quia relatio identitatis est signum identitatis verò non per modum relationis, est ipsa entitas, quæ eadem dicitur, à qua formaliter non distinguitur, si vt est in se apprehendatur, neque constituit speciem formalitatem; sed transcendit omnes, quæ in se sunt, ideo de entitate sicuti de ente eodem modo ferendum est iudicium.

S. II.

Quam indiuisiōnem entis dicat formaliter ratio vnius.

VNUM dicere negationem diuisionis constans est inter omnes Theologos & Philosophos. Extant pro hac re illustria testimonia Philosophi, & Doctoris Angelici: sic enim Philosophus 5. Metaph. c. 6. Vniuersaliter autem quocumque non habeat diuisionem, quatenus non habent categoris dicuntur. Quibus verbis expresse docet omne ens esse vnum quatenus non habet diuisionem seu quatenus est indiuiduum. Et Doctor Angelicus 1. part. quæst. 11. art. 1. in corpore sic repetit quæst. 9. de potentia art. 7. circa finem corporis vbi hæc habet: vnum, quod conuertitur cum ente, addit supra ens negationem diuisionis: non quod significet ipsam indiuisiōnem tantum, sed substantiam eius cum ipsa: est enim vnum idem, quod ens indiuiduum. Patet ergo quod vnum quod conuertitur cum ente, ponit quidem ipsum ens, sed nihil superaddit nisi negationem diuisionis. Dabo postea innumeros auctores, qui id supponunt disputantes, an diuisio, quam includit vnum, sit negatio diuisionis in se, vel negatio diuisionis à se. Verumtamen in his, qui hanc negatiōnem diuisionis rationem esse constitutiuam vnius affirmant, adhuc diffidum est, an vnum addat aliquid negatiuum supra rationem positiuam entis, an tantum eiusdem rationem positiuam importet, quia de eadem negatione diuisionis quæstio est, an sit formaliter quid negatiuum, an verò sit formaliter aliquid positiuum negatiue tantum consideratum.

Si definiamus, an negatio diuisionis, quam importat vnum sit aliquid positiuum, vel negatiuum, omnium consensu definitum erit, an vnum pro formali quid positiuum, vel quid negatiuum dicat; cum enim in hac diuisionis negatione ratio vnius sit constituenda, si dixerimus hanc esse quid negatiuum, dicendum necessarîo erit vnum addere supra ens rationem aliquam negatiuam; si verò concludamus hanc negationem diuisionis formaliter esse quid positiuum negatiue tantum consideratum, absque dubio tenendum est vnum nihil negatiuum addere supra ens, & cum dixerimus nihil positiuum realiter, neque ex parte obiecti per rationem distinctum addere, dicendum erit vnum non dicere supra ens rationem aliquam ab illo realiter distinctam, neque per rationem ab ipso ex parte obiecti præcisam. Caterum ne incassum, vt multis in hac re accidit, longa instituat disputatio, antequam definiam, an hæc diuisionis negatio sit quid positiuum, vel negatiuum, sciendum est, an hæc negatio, quam includit vnum, & de qua debemus disputare, sit negatio diuisionis in se, vel à se. Negatio diuisionis à se, est negatio illa ex vi cuius idem indiuisibiliter sumptum à se ipso diuisum non est, v.g. negatio, quia Petrus non ita à se diuidatur, vt idemmet sit alius à se ipso, quia si eodemmet Petro permanentes, Petrus esset Ioannes, conciperetur quasi diuisus in Petrum, & Ioannem, & non tantum esset vnus, sed multiplex, esset enim vnus, qui modò est, & esset alius, qui modò non est. Sic negationem diuisionis à se explicuit Caietanus apud D. Thomam 1. part. quæst. 11. art. 2. §. ad hoc dicitur, vbi dixit extrema diuisionis à se esse hoc, & non hoc. Negatio diuisionis in se dicit rem non ita esse diuisam vt resoluatur in membra aliqua diuidendis, ita vt ipsa non permaneat, sed membra illa diuidenda, in quæ fuit diuisa. In rebus compositis ex partibus distinctionis facili diuisionis negatio intelligitur, hominem enim esse in se indiuiduum, dicit non esse diuisum totum, quod modò est in materiam, & formam, quibus constat, quam si pateretur diuisionem in se diuisus diceretur homo, quia veluti in se diuisionem pateretur.

pareretur, ex vi cuius deberet esse, & partes illae, quibus constabat, permanerent inter se diuise; tunc autem non diceretur homo à se diuissus, quia non maneret idem in plures multiplicatus, potius nullo modo maneret. In entitatibus simplicibus difficilior percipitur hæc negatio diuisionis in partes, quia cum entitas simplex v.g. Angelus non habeat partes, ægre in illo concipimus diuisionem Angeli in se, & negationem huius diuisionis, quæ non potest concipi, quin concipiatur prius diuissio cuius est negatio. Verumtamen, adhuc in Angelo, hæc negatio diuisionis intelligenda est, quia non ex eo quod non sit capax diuisionis in partes, quibus caret, incapax est habendi negationem huius diuisionis, potius quia incapax est talis diuisionis concipiendus est cum repugnantia ad talem diuisionem, quæ repugnantia dicit negationem diuisionis: repugnantia enim alicuius rei dicit negationem necessariam existentem, & indefectibilem rei cuius est repugnantia. Huius conditionis est negatio, quum in quolibet ente concipimus diuisionis à se, quia nullum ens est capax diuisionis à se, vt acutè notauit Heru. quodlib. 4. q. 1. §. secundum ad videndum. Vbi dixit negationem diuisionis à se esse negationem entis possibilis, quod non obstat in quocumque ente contempleremur negationem diuisionis à se, sed etiam in simplicissima entitate, veluti in Angelo possumus considerare negationem diuisionis à se, ex vi cuius idemmet vnus Angelus non sit plures Angeli, & non diuiditur in ipsum, qui antè erat, & in alium qui non erat, & negationem diuisionis in se quatenus non diuiditur physicè in gradus metaphysicos, quibus constat, vel in duas quascumque medietates, in quas indiuisibilis est, quia medietatibus caret. Ex his habes negationem diuisionis à se semper esse negationem diuisionis impossibilis, & negationem diuisionis in se in entibus compositis, esse negationem diuisionis possibilis, & in entibus simplicibus esse negationem diuisionis impossibilis.

10 Vnum dicere diuisionem entis in se fert cõmunis Theologorum sententia; Ita D. Th. pluribus in locis, ex quibus nonnulla testimonia desumam ad hanc conclusionem stabilendam: & Durand. in 1. dist. 24. q. 1. n. 12. & Greg. de Arimino, q. 1. art. 1. in 1. Aureol. in 1. dist. 8. q. 3. art. 2. P. Fasol. sup. dub. 7. P. Soar. n. 13. vbi asserit omnes in hac conuenire. Nichilominus oppositam sententiam defendunt Caietanus §. ad hoc dicitur suprà citato, Gillius lib. 2. tract. 3. c. 3. Nazari. art. 2. dubit. vltim. & Contr. vnic. §. sed quantum, qui asserunt non dicere diuisionem entis in se, sed à se, & referunt pro sua sententia Egid. Heru. Bassol. Ocham Gabr. & Marf. quos pro opposita interpretatur Fasol. suprà, Capreol. Gab. & Soncin. apud Soar. suprà, docent vnum non solum dicere negationem diuisionis in se, sed etiam negationem diuisionis ab alio, à quibus non omnino dissentit Soar. Sit

11 PRIMA CONCLUSIO. Vnum dicit formaliter diuisionem entis in se; quam stabiliat authoritas Doctoris Angelici q. 9. de potentia art. 7. in fine corp. vbi hæc habet: Vnum addit supra ens negationem secundum quod aliquid est indiuisum in se, & dist. 19. q. 4. art. 1. ad 2. definit: vnum esse quod est indiuisum in se, & ab aliis. & paulo post: ipsa essentia creati secundum quod est indiuisa in se, & distinguens ab aliis est unitas eius. Ratione faciliè nostra probatur conclusio. Per diuisionem intelligimus vnum ens fieri plura, & ex diuisione præcisè resultat pluralitas: ergo per negationem huius diuisionis rectè intelligitur ens fieri vnum, & non plura.

12 SECUNDA CONCLUSIO. Vnum formaliter non dicit esse diuissum ab alio, quatenus diuissio hæc connotat terminum existentem, seu dicit relationem inter vtrumque terminum existentem: Ratio est manifesta. Hæc diuissio supponit vnum, & aliud: ergo supponit duplicem unitatem & duplex vnum iam constitutum: ergo non potest pertinere ad constitutionem vnus. Secundò hæc diuissio ab alio dicit pluralitatem. Sed prius est unitas, quam pluralitas: ergo hæc diuissio non potest constituere unitatem. Tertiò unitas cuiuslibet entis est independens ab existentia alijs cuiuscumque entis ab illo distincti: sed hoc ens non potest habere hanc diuisionem, nisi existeret aliud ens, à quo dicatur diuissum. Ergo hæc diuissio non illud potest vnum constituere. Vltimò: ab æterno antequam existeret creatura aliqua Deus erat vnus, & tamen non habebat hanc diuisionem cum alio ente existente, quod non erat: ergo non est de ratione vnus habere hanc diuisionem,

seu hanc distinctionem per modum relationis ab alio.

13 TERTIA CONCLUSIO. Esse diuissum ab alio quatenus præcisè dicit non habere identitatem cum alio, seu non esse aliud, siue detur aliud, siue non detur, eo modo, quo potest dici Petrus non est equus: vel Petrus non est aliud à se, seu non est non Petrus, conuenit omni enti, quatenus vnum est, & est de ratione constitutiva illius, & quæ primò, ac est de ratione constitutiva eiusdem negatio diuisionis in se. Conuenire hanc rationem enti vni, vt vnum est probat Soar. suprà n. 17. propendit tamen in sententiam asserentem hanc diuisionem ab alio, vni formaliter, & constitutivè non competere, sed tantum secundariò, & consequenter: ego tamen contendo primariò & constitutivè illi cõpetere. In primis hanc conclusionem tradit Angelicus Doctor, qui non solum per indiuisiōem entis in se, sed à se quidditatè vnus explicauit in 1. dist. 24. quæst. 1. art. 3. ad 1. vbi dicit, distinctionem, quam per negationem negat negatio importata in ratione unitatis, esse quod vna res dicitur non esse alia, quod est dicere diuisionem ab alia, & indiuisiōem à se; & distinctione 19. quæst. 19. art. 1. ad 2. scripsit: ipsa essentia creati secundum quod est indiuisa in se & distinguens ab aliis est unitas eius, quibus verbis postquam indiuisiōem in se tanquam entis constitutivum assignauerat, addit indiuisiōem, seu diuisionem ab aliis per illa verba & distinguens ab aliis. Ratione conclusionem propugno. Non magis minus opponitur cum unitate Petri Petrum esse non Petrum, quam Petrum diuidi in suas partes: ergo sicuti de ratione unitatis est Petrum non esse in suas partes diuissum, sic erit de ratione unitatis Petrum non esse non Petrum, hoc est, non esse Ioannem, aut quoduis aliud ens, quod non sit ipse Petrus. Antecedens probò: si per impossibile Petrus esset Petrus, & esset non Petrus, hoc est, esset Petrus, & Ioannes, seu Petrus, & lignum; Petrus non esset vnus, sed plures: ergo de ratione formali constitutiva Petri in ratione vnus est non esse non Ioannem, seu non esse aliquod ens non Petrum. Antecedens probò: si per impossibile Petrus esset Petrus, & Ioannes, Petrus esset id, quod modo sunt Petrus, & Ioannes: sed modò Petrus & Ioannes sunt plures: ergo tunc Petrus esset plures: ergo non esset vnus. Consequentiam probò. Quotiescumque ex eo præcisè quod auferatur aliqua formalitas nulla alia ablata, definit esse aliud, illa formalitas illius, quod definit esse, ad illius rationem constitutivam pertinebat: sed ex eo præcisè quod deficiat in Petro, hoc quod est non esse non Petrum, etiam si reliqua omnia remaneant, deficit Petri unitas: ergo Petrum non esse non Petrum, hoc est non esse aliud, quod non sit ipse Petrus, est de essentia unitatis Petri, & ad metaphysicam constitutionem essentiae talis unitatis spectat.

14 Probat ratio facta hanc diuisionem ab alio esse essentialè unitati, verumtamen adhuc explicandum restat, an non solum sit essentialis, sed vltimò unitatis constitutiva, vt propria illius differentia, sicuti rationale est hominis constitutivum, an verò se habeat veluti prædicatum genericum, quod aliis commune sit, sicuti animal est de essentia hominis, & tamen commune est equo. Ad decisionem huius difficultatis scire oportet, quid sit prius in ente vnum esse indiuisum in se, seu non esse idem cum alio, vt ex hoc inferre possumus, ex his duobus prædicatis, quod se habeat per modum generis contrahibilis, & quod per modum differentiae contrahentis. P. Soar. suprà ideo propendit in sententiam negantem ens non esse aliud, non esse constitutivum vnus, existimat vni consequenter competere, & ita in sententia huius Doctoris dici non poterit hoc quod est ens non esse aliud, esse quid præcedens, aut pertinens ad differentiam constitutivam vnus. P. Fasol. suprà asserit rationem istam præsupponi ad rationem vnus, quia communis est enti vni, & non vni, acervus enim lapidum non est vnus, & tamen habet hoc quod est non esse non acervum, seu non esse aliud distinctum ab acervo lapidum. Vnde iuxta principia P. Fasol. potius ratio ista non essendi aliud ad rationem genericam multis communem, quam ad specificam vnus constitutivam spectabit.

15 Censeo vtramque rationem, videlicet hoc ens non esse in se diuissum, & non esse aliud esse transcendere quantumque rationem constitutivam entis, & imbi in quibuscumque differentis, & ita neutram illarum posse dici priorem, aut posteriorem, sed vtramque mutuo inter se, & entis cuiuscumque transcendente. Indiuisiōem in se esse transcendente quodcumque constitutivum rei sic probò.

Illud

Illud quod est diuifum non est: ergo esse cuiuscumque rei dicit indiuiſionem illius. Conſequentia eſt legitima. Antecedens probatur: Diuiſio eſt deſtructio diuiſi, ſeu illius quod diuidi dicitur, eo enim ipſo quod diuidatur homo in materiam, & formam, iam non remanet homo, ſed remanent materia, & forma, ex quibus componebatur, idemque contingit in diuiſione integrali etiam totius homogenei, quia eo ipſo quod hæc aqua, quæ antea erat vnita, diuidatur, iam non remanet hæc aqua, quæ antea erat ſed duplex pars aquæ, ex quibus componebatur, quæ non iam partes, ſed tota denominatur: ergo diuiſio dicit non eſſe cuiuscumque rei, cui contingat: ergo eſſe cuiuscumque rei dicit non eſſe diuiſionis: ergo non diuiſio eſt tranſcendens quodcumque eſſe, & quodcumque conſtitutum rei: Conſtituitur: non diuiſio entis compoſiti dicit illius vnionem; non diuiſio entis ſimplicis dicit illius ſimplicitatem, ſeu identitatem prædicatorum: ſed vnio eſt conſtitutum cuiuscumque entis compoſiti, & ſimplicitas, vel inſeparabilitas, ſeu identitas prædicatorum in ente non compoſito eſt tranſcendens illius conſtitutum: ergo non diuiſio eſt de ratione conſtitutiva cuiuſvis entis. Antecedens probabo Controv. 3. Punct. 1. ubi oſtendam non diuiſionem importare aliquid poſitiuum. Aliam partem conſiſionis, videlicet ens non eſſe non ens, tranſcendere quodcumque conſtitutum, ſic probabo. Petrum non eſſe non Petrum formaliter nihil aliud eſt quam Petrum negatiue ſignificatum. Sed Petrum eſſe Petrum eſt tranſcendens, ſeu idem formaliter cum conſtitutiuo Petri: ergo ens eſſe non ens eſt tranſcendens conſtitutum entis, ſeu eſt ipſum conſtitutum entis negatiue ſignificatum. Eadem ratione, quæ dico Petrum non eſſe non Petrum, ſeu Petrum eſſe non Ioannem, & non lignum, &c. eſſe idem formaliter ac Petrum eſſe, poteſt exemplum adduci in quibuscumque aliis prædicatis, v.g. in animali, de quo eodem modo aſſerimus animal non eſſe non animal, ſeu animal eſſe non lignum, & non petram, &c. eſſe idem, ac animal eſſe animal. Antecedens probabo: hæc propoſitio Petrus non eſt non Petrus, ſeu Petrus eſt non lignum, non lapis &c. non ſignificat Petrum eſſe aliquam negationem, ſeu Petrum eſſe non eſſe Ioannis; falſum eſt enim Petrum eſſe negationem Ioannis aliſue entitatis poſitiue, ſeu eſſe non eſſe Ioannis, quod importat eſſe negationem Ioannis, quia idem ſunt negatio Ioannis, & non eſſe Ioannis; ſed eſſe aliud à Ioanne, ſeu aliquid, quod non eſt Ioannes, videlicet eſſe Petrum, qui Petrus Ioannes non eſt. Ob hanc rationem acutè notauit Heru. quodlib. 4. queſtione prima, §. ſecundum videndum, extrema indiuiſionis à ſe, quæ prædictis propoſitionibus importatur eſſe ipſa tota bis ab intellectu repetita, ſemel poſitiue, & iterum negatiue; ſic cum dicimus, *Petrus eſt non Petrus*, Petrus, qui ponitur ex parte ſubiecti, idem formaliter ex parte obiecti poſt plures negationes ex parte prædicati negatiue ſignificatus iterum ponitur: Similiter eum dicimus *Petrus eſt non Ioannes*, idem Petrus, qui ex parte ſubiecti ponitur poſitiue ſignificatus abſque alia formalitate ex parte prædicati negatiue ſignificatus repetitur, illud enim non præſuppoſitum prædicato, non negat; ſed infinitat, hoc eſt facit ſubiectum ſignificare totum illud, quod diſtinguitur à ſignificato vocis, cui adiungitur, ita vt hæc propoſitio *Petrus eſt non Ioannes* in hanc reſoluatur, Petrus eſt hoc, vel illud, ſub diſunctione recensendo omnia, Ioanne dempto: & ita de vno Petro verificatur, & inſpecto prædicato verificationis, Prædicatio illa *Petrus eſt non Ioannes* eadem eſt cum iſta *Petrus eſt Petrus*.

16 Ex his inferes de ratione vnus eſſe negationem diuiſionis, quia de ratione vnus eſt non eſſe aliud, quod eſt eſſe diuiſum ab alio, quod non eſt ipſum, & eſſe ipſum, quod importat non eſſe diuiſum à ſe, quod neceſſariò eſt, ſeu cui quo identificatur: itaque Petrum non eſſe non Petrum dicit Petrum non eſſe Ioannem, quod eſt eſſe diuiſum à Ioanne, & eſſe ipſum Petrum, quod eſt eſſe indiuiſum ab ipſo Petro, qui de eodem Petro per identitatem prædicatur.

17 Reſtat ſatisfacere Patri Faſol. arguenti: Indiuiſio à ſe conuenit æterno lapidum, qui non eſt vnus, ſed plures lapides: ergo indiuiſio à ſe non eſt conſtitutum vnus, quia conuenit enti non vni, quod dici non poterit de indiuiſione in ſe, nullum enim ens poterit assignari in ſe indiuiſum, quod vnus non ſit. Reſpondeo hoc argumento probari indiuiſionem à ſe non eſſe rationem adequatè conſtitutiuam vnus, ſiquidem ipſa ſine alia ſufficiens non eſt

ad vnus conſtituendum, non verò poſſe probari ex illo non eſſe rationem inadæquatè conſtituentem vnus formaliter vt vnus, non enim valet conſequentia: poſita hæc negatione non reſultat vnus: ergo hæc negatio non eſt ratio conſtitutiva, neque adæquata, neque inadæquata vnus: ratio enim conſtitutiva inadæquata cuiuſvis concreti poteſt exiſtere, abſque eo quod reſulter concretum ex defectu aliſus rationis inadæquata, cum qua concretum conſtituit, ſicuti de facto exiſtit anima rationalis abſque eo quod hominem conſtituat, non adhuc ex defectu aliſus compartiſ, ſed tantum ex vnionis defectu. Ad illud quod dicitur, videlicet nunquam dari indiuiſionem entis in ſe, quin deſur vnus. Reſpondeo id non contingere, quia indiuiſio entis in ſe ſufficiens ſit conſtituere vnus abſque indiuiſione entis à ſe, ſed quia indiuiſionem entis in ſe ſemper comitatur indiuiſio entis à ſe, quin hæc ab illa aliquando ſeparetur. Ex quo ſit dari vtramque indiuiſionem, quando datur indiuiſio entis in ſe, & conſequenter dari vnus per vtramque indiuiſionem formaliter conſtitutum. Adde, æterno lapidum, & cuiuscumque alij enti per accidens non per ſe competere indiuiſionem entis à ſe, ſed ratione ſingularium lapidum, quos in ſe continet, quia enim omnis lapis in æterno contentus eſt à ſe indiuiſus, & diuiſus ab omni lapide, qui non eſt ipſe, & conſequenter ab omni lapide pertinente ad alium æternum, ſit hunc æternum lapidum ratione ſingularium lapidum, quos continet, habere indiuiſionem non illi primariò, & per ſe conuenientem, ſed lapidibus, quos in ſe continet, quorum quilibet ſuam habet vnitatem. Ex quo ſit omne ens, cui per ſe, & primariò conuenit indiuiſio à ſe eſſe propriè, & formaliter per ſe vnus, quia etſi æternum lapidum propriè, & formaliter non ſit vnus per ſe, non illi primariò, & per ſe competit indiuiſio à ſe, ſed ſecundariò ratione lapidum, quos abſque vlla phyſica vnione in ſe continet.

Obicit P. Faſol. Indiuiſio entis à ſe eſt negatio diuiſionis impoſſibilis: ergo non poteſt conſiſtere in illa ratio vnus. Reſpondeo concedendo antecedens, & negando conſequentiam, quia indiuiſio entis in ſe in ente ſimplici, ſeu non compoſito eſt negatio diuiſionis entis impoſſibilis, vt ſuprà dicebam, & nihilominus pertinet ad rationem conſtitutiuam vnus.

§. III.

An indiuiſiones, per quas formaliter conſtituitur vnus, importent aliquid poſitiuum.

Explicauimus iam quas indiuiſiones, ſeu quarum diuiſionum negationes includat ens, explicandum eſt modò an hæc indiuiſiones, ſeu negationes diuiſionum importent aliquid poſitiuum.

Indiuiſionem, ſeu indiuiſiones, ex quibus formaliter conſtituitur ratio vnus importare quid in ſe formaliter negatiuum defendunt P. Soar. in Metaph. diſp. 4. ſect. 1. n. 1. P. Faſol. 1. part. quæſt. 12. art. 7. & 8. P. Arr. diſp. 1. ſect. 3. ſub ſect. 3. num. 37. & ſerè omnes Thomiſtæ exiſtentes vnus addere ſuprà ens aliquid negatiuum formaliter. Indiuiſionem, per quam ens conſtituitur, non dicere aliquid formaliter negatiuum, ſed poſitiuum negatiue ſignificatum, defendunt P. Valdez 1. part. diſp. 128. cap. 2. & P. Hurt. diſp. 4. ſect. 1. n. 16. qui aſſerunt vnus formaliter dicere quid poſitiuum nullo negatiuo importato.

Indiuiſionem entis à ſe, quæ eſt diuiſio eiſdem entis ab alio importare quid poſitiuum probauimus ſ. præcedenti, & fatentur omnes, authores enim, qui vnitatem in aliquo negatiuo conſtituunt, aſſerunt hoc eſſe indiuiſionem entis in ſe, quam tantum ad rationem formalem vnitatis pertinere plerique defendunt. Cenſeo tamen hanc diuiſionem entis in ſe, & diuiſionem eiſdem ab alio, quæ formaliter idem ſunt, poſſe conſiderari reſpectu contradicторij eiſdem entis, & reſpectu aliorum entium; exempli gratià, Petrus diuiſionem habet à ſuo non eſſe, quatenus Petrus non eſt ſui non eſſe, ſeu non eſt negatio ſui; & idem Petrus diuiſionem habet reſpectu Ioannis, quatenus Petrus non eſt Ioannes, & quatenus eſt non Ioannes, quod eſt formaliter idem, ac eſſe Petrum, vt dicebam ſuprà, propter quam rationem defendimus Petrum eſſe indiuiſum à ſe, eſſe idem ac eſſe diuiſum ab alio, eſſe enim indiuiſum à ſe dicit eſſe ipſum, & diuiſum ab alio dicit non eſſe aliud, ſeu eſſe non aliud, & cum Petrum eſſe ipſum, ſeu eſſe Petrum, ſit idem ac eſſe non aliud, ſeu eſſe non Ioannem

Ioannem, sit esse idem Petri esse indiuisum à se & diuisum ab alio. Diuerso tamen modo dicit Petrus diuisionem à suo contradictorio, quam à reliquis obiectis, quia respectu sui contradictorii, non solum est non illud, sed etiam est non esse illius, respectu vero aliorum obiectorum tantum habet ens esse non illa, non tamen est illorum non esse rem declaro, & probo. Petrus, & negatio Petri mutuo opponuntur tanquam esse, & non esse, negatio enim Petri est non esse Petri, & Petrus est non esse lux negationis, negationis enim non datur negatio, sed per ipsum habitum destruit, & sicuti esse negationem Petri est non esse Petrum, sic esse Petrum est non esse negationem Petri. Ex quo inferitur quodlibet ens esse diuisum per suammet entitatem à suo contradictorio, non solum ut non illud, sed etiam ut non esse illius. Respectu aliorum obiectorum ens per se ipsum tantum habet non esse illa, & esse non illa, non tamen habet esse non esse illorum, homo enim non est equus, & est non equus, non tamen est non esse equi; neque homo & equus opponuntur tanquam esse, & non esse, quia homo, & equus coexistunt, & posito homine non auferitur equus, aut è contrariis esse autem, & non esse cuiuscumque entis coexistere nequeunt, & vno posito formaliter per positionem illius auferitur alterum.

22 Negationem diuisionis in se, quam dicit ens formaliter ut vnum non esse quid negatiuum, sed quid positiuum negatiue significatum, sic probo. Diuisio entis in se dicit negationem: ergo carentia huius diuisionis dicit habitum positiuum, quod opponitur cum hac negatione. Consequentia est bona, quia carentia diuisionis est non esse diuisionis; ergo si diuisio est negatio, carentia diuisionis erit non esse negationis: sed non esse negationis est quid positiuum, quia negationis non datur negatio, alias in infinitum procederetur, sed ipsum habitum positiuum est non esse negationis: ergo carentia negationis est quid positiuum. Confirmatur exemplo cecitatis, quæ est quid priuatiuum, cuius non esse est quid positiuum, videlicet potentia visiva, cuius cæcitas est priuatio, & ideo hominem non esse cæcum idem est ac hominem esse potentem videre. Primum antecedens, videlicet diuisionem entis in se dicere negationem, sic probo. Diuidi in se ens compositum, seu vnitum nihil aliud est, quam destrui vnionem, quæ est inter illius extrema, eo enim ipso quod designat esse vno inter partes cuiuscumque compositi, siue essentialis, siue integralis dicitur tale compositum diuisum in partes illas, quarum vno fuit corrupta: ergo compositum diuidi nihil aliud est quam vnionem corrumpit: ergo præcisè per negationem vnus intelligitur totum compositum diuisum in se: ergo non esse huius negationis erit non esse diuisionis: sed non esse talis negationis dicit quid positiuum: ergo non esse diuisionis dicit quid positiuum: ergo ens non esse diuisum, seu esse non diuisum in se dicit formaliter esse vnitum, quod est positiuum negatiue significatum. In ente simplici, cuius diuisio in se possibilis non est, non ita clarè tradita doctrina cernitur, verumtamen de vtroque eadem est ratio, quam iam expendo pro ente indiuisibili. Angelum esse diuisum dicit carentiam identitatis prædicatorum, quæ continet, seu extremorum, in quæ diuisus diceretur, & carentiam vnionis physica inter eadem extrema: ergo identitas prædicatorum, & omnium formalitatum, quæ sunt in Angelo, est non esse carentiæ eiusdem identitatis, quam essentialiter diceret diuisio: ergo est non esse talis diuisionis, illud enim quod est non esse alicuius constitutum, essentialiter est non esse totius constituendi, quia ad hoc ut non sit totum, sufficit non esse aliquod illius essentialiter constitutum, est adiacet reliqua, sic non esse vnionis, dicitur non esse hominis, & non esse materiæ, aut non esse formæ eodem modo diceretur non esse hominis. Diuisionem Angeli in se dicere negationem identitatis, & negationem vnionis inter ipsa prædicata, sic probo. Diuisio inter prædicata Angeli, quæ de facto sunt idem, si de facto existeret, diceret inter ipsa prædicata, id quod dicit diuisio de facto existens inter materiam, & formam hominis emortui. Sed hæc diuisio dicit negationem identitatis, & negationem vnionis inter materiam, & formam: ergo illa diuisio diceret negationem identitatis, & negationem vnionis inter prædicata Angeli, quæ de facto sunt idem, in quibus tunc intercederet: ergo eo ipso quod sit non esse negationis identitatis, aut non esse diuisionis inter illa prædicata est non esse diuisionis inter ipsa, sed identitas, seu simplicitas

Franc. de Ouedo, Philosoph. Tom. 11.

prædicatorum, quæ sunt in Angelo est non esse negationis identitatis inter ipsa prædicata: ergo est non esse diuisionis eorumdem. Sed identitas prædicatorum, quæ sunt in Angelo, & simplicitas eiusdem Angeli, quæ ab identitate non distinguitur, est quid positiuum: ergo indiuisio Angeli in se ipso est quid positiuum. Confirmatur: magis opponitur cum diuisione prædicatorum, & magis remouet ab illa eadem prædicata identitas, & simplicitas ipsorum, quam vno physica eorumdem; identitas enim, & simplicitas non solum faciunt vnum indiuisum, sed indiuisum, & indiuisibile, est enim prædicatorum identitas, simplicitas eorumdem, seu rei constituta per illa strictior, & intimior nexus, quam vno; sed vno & diuisio opponuntur sicut esse, & non esse: ergo simplicitas, seu identitas opponitur cum diuisione tanquam esse, & non esse. Confirmatur. Angelus indiuisibilis, & punctum indiuisibile quantitatis per suasmet entitates habent esse indiuisibiles, & esse indiuisa: ergo per suasmet entitates habent carentiam diuisionis: ergo per suasmet entitates habent proprias vnitates abque alia negatione superaddita.

23 Respondet P. Soar. suprà n. 20. ex D. Thoma in 1. dist. 24. quæst. 1. art. 3. negationem diuisionis dici negationem secundum intellectum, quatenus iste potest super negationem reflexere; in re verò esse aliquid positiuum, vnionem videlicet, quæ opponitur diuisioni, in qua ratio vnitatis consistit. In hac solutione Angelici Doctoris doctrinam agnosco. ex quo sententiam quam defendo, illiusque rationes desumpsi, ambabusque manibus illam accipio, ea enim ad nostra caltra aduersarios adducit, quia si nobiscum fateantur rationem vnus esse quid positiuum, concedere non recusabimus significari per modum entitatis negatiue, quatenus dicimus vnum esse non diuisum, & sicuti hoc nomen diuisum quid negatiuum instar positiui significat, sic nomen indiuisum, seu concretum hoc non diuisum quid positiuum instar negatiui significat.

24 Hanc solutionem ex propria sententia tantum probabiliter esse docuit P. Soar. reuult tamen validissimus miles, & acerrimus propugnator veritatis. quam sibi defendendam suscepit, propria caltra ita aperte deferere, ideo solutionem aliam exhibuit, quæ prædicti argumenti impetus reuolueret. Asserit sapientissimus Pater, lineas esse diuisas non esse negationem vnionis, sed quamlibet habere suum proprium terminatiuum, quo clauditur, & terminatur, per quod hæc linea est formaliter ab illa diuisa, sicuti illa per aliud simile continuatiuum constituitur ab hac formaliter diuisa, cui diuisioni opponitur carentia diuisionis, quæ vnionem constituit. Supponit hæc solutio dari hæc specialia terminatiua, quæ ego cum aliis plurimis non admitto: sed quidquid de hoc sit, his admissis terminatiuis solutionem impugno Realiter ablatis, vel mente præcisè his indiuisibilibus terminatiuis, ex eo præcisè quod hæ partes lineæ, quæ antea erant vnitæ, vnitæ non sunt, linea est diuisa in partes, & quilibet pars alteri nõ vnita, est diuisa ab altera: ergo lineam esse diuisam non dicit formaliter illa puncta terminatiua; sed negationem vnionis, quam illa puncta terminatiua sequuntur. Ratio est, quia diuisum, & non vnitum supposita existentia extremorum vnibilium, sunt formaliter idem: sed non vnitum constituitur per negationem: ergo diuisum constituitur per eandem negationem. Deinde diuisum, & non vnitum, quæ sunt formaliter idem, necessariò habent eandem formam contradictoriè oppositam: sed forma contradictoriè opposita non vnito est vnitum: ergo forma contradictoriè opposita diuiso est idem ac vnitum: sed vnitum est quid positiuum: ergo forma contradictoriè opposita non vnito, seu diuiso, est quid positiuum: ergo vnitum est non esse diuisum: ergo vni quod formaliter dicit non diuisum, dicit formaliter vnitum in entitatibus, quæ habent extrema vnibilia, & in entitate indiuisibili identitatem prædicatorum, seu simplicitatem rei, quæ est indiuisibilitas, & indiuisio eiusdem. Rursus eadem solutio locum non obtinet in compositis essentialibus, quia sicut vnitas compositi integralis opponitur cum diuisione eiusdem compositi integralis, & est non esse huius diuisionis, ita vnitas compositi essentialis opponitur cum diuisione eiusdem compositi essentialis in materiam & formam, & dicit non esse huius diuisionis: sed hæc diuisio totius in partes essentialis non dicit extrema aliqua positiua terminantia partes essentialis sed tantum negationem vnionis essentialis: ergo vnitas compositi essentialis, quæ importat non esse huius diuisionis,

diuisionis, importat non esse negationis vnionis: ergo importat ipsam vnionem positiuam, quæ est non esse negationis ipsius vnionis.

25 Aliter respondet P. Fasol. dubit. 9. num. 3. ubi ait, diuisionem esse negationem plurium entium positiuorum, quæ sunt in se completa, & suis entitatibus terminata, de quibus verum sit dicere, hoc non est illud: vnitatem autem non negare diuisionem in quantum hæc est quædam negatio præcisè, sed etiam præcipue negare entia positiua, quæ in diuisione continentur: esse enim vnium significat non habere in se plura positiua entia, quorum hoc non sit illud. Ne quid claritatis, aut efficacis solutioni adimerem, illam ad verbum ex Fasol. transcripsi, contra quam, non pauca mihi occurrunt. In primis falsum est diuisionem dicere negationem plurium entium, quæ in se sunt completa, & suis entitatibus terminata, de quibus verum sit dicere, hoc non est illud, quia diuisio potius connotat, quam negat plura entia, vt extrema diuisionis: diuisio enim est negatio vnionis inter extrema, quæ vnionem terminabant, & diuisione posita illam non terminant. Secundo dicit vnitatem non negare diuisionem in quantum est pura negatio, sed etiam, imò præcipue, negare plura entia, quæ in diuisione continentur. Duo mihi in his verbis difficultatem ingerunt: primum est, vnitatem non negare diuisionem in quantum est negatio præcisè, ipse enim Fasol. nihil in diuisione constituerat, quod negatio non esset, asserit enim diuisionem esse negationem plurium entium positiuorum: ergo vnitas, quæ est negatio diuisionis nihil potest negare in hac, quod negatio non sit, in re enim pure negatiua nihil positiuum potest negari, quia illud quod in re non est, in ipsa negari nequit: illud positiuum quod vnitate negari dicit, videlicet plura entia, in diuisione non est, in sententia Fasol. quia diuisio est negatio plurium entium: in negatione autem nullo modo potest esse illud, quod negatur. Secundo contra eundem Fasol. ex eisdem verbis argumentum desumo. Diuisio est negatio plurium entium: ergo vnitas, quæ est negatio huius negationis non potest esse negatio eorumdem entium, negatio enim negationis negationem negat, supra quam reflectit, non id, quod prior negatio negabat, potius negatio negationis est positio illius, quod negatio negata negat, quæ ratione si diuisio est negatio plurium entium, plura entia erunt negatio negationis ipsorum entium, in qua consistit diuisio, sicuti cæcitas, quæ est negatio potentie visus, habet pro negatione potentiam visum, quæ est negatio, seu non esse cæcitas, & negationis, in qua consistit cæcitas. Rursus in sententia Fasol. vnitas est negatio plurium entium, & diuisio cuius vnitas est negatio, plurium entium: ergo diuisio, & vnitas sunt negatio eorumdem plurium entium: ergo sunt eadem negatio: ergo eadem negatio est negatio sui ipsius. Credo Amanuensis, vel Typographi incuria, verbum aliquod fuisse prætermisum, ex cuius defectu perfectum sensum non generant illa, quæ modò apud Fasol. legimus. Coniecto ergo sensisse Fasol. diuisionem esse negationem vnionis plurium entium, quæ posita negatione diuisa supersunt: vnitatem verò non solum esse negationem diuisionis, in qua formaliter consistit diuisio, sed etiam extremorum, quæ facta diuisione superessent, & ita non solum esse negationem negationis, sed etiam positiuorum extremorum, quorum non esse, sed quorum negatio est quid negatiuum, quia negatio positiui pura est negatio: sic indicant verba illa: *Vnitas non tantum negat diuisionem in quantum est negatio præcisè, sed etiam extrema positiua, quæ in diuisione continentur*, & hunc sensum perfectissimè reddent omnia verba Fasol. si vbi Typographus scripsit, *respondetur diuisionem esse negationem plurium entium*, &c. legas, *esse negationem vnionis plurium entium* addendo vocabulum *vnionis*, quod mihi persuasum fuisse omisum, quia illo posito reddunt perfectum sensum reliqua omnia, & exacta traditur diuisionis definitio.

26 Solutionem hanc, siue nobis verbis excitatam Fasoli, siue ab hoc traditam sic impugno. In primis ex illa inferitur vnitatem esse negationem diuisionis extremorum, quæ est pura negatio, & ipsorum extremorum, quæ sunt entia positiua, ac proinde dicere duplicem negationem, quandam negationis, seu diuisionis, quæ in se positiua erit, quia negatio negationis necessarîo dicit quid positiuum, aliam extremorum positiuorum, quæ sunt positiua

& hæc erit pura negatio, quod contendit Fasol. & videtur tradere ex verbis D. Thomæ quodlibet. 10. q. 1. ad 2. in ratione vnionis includitur negatio negationis, & rei suæ. Ex quo infero absolute dicendum non esse vnionem importare aliquid negatiuum, sed importare aliquid positiuum & aliquid negatiuum, cum enim importet duplicem negationem, quandam negationis, quæ tantum est negatio in modo significandi, & in re entitas positiua: & aliam extremorum positiuorum, quæ est negatio rei positiue, non est maior ratio, cur dicatur vnitatem importare aliquid negatiuum, quam aliquid positiuum. Ceterum adhuc posset responderi, posse dari negationem ipsius diuisionis nullo importato positiuo, seu nulla entitate positiua existente, quia diuisio dicit duo, non esse vnionis positiue quod est quid negatiuum, & esse extremorum vnibilium quod est quid positiuum, sine quibus stare non potest diuisio, quia etiam si detur non esse vnionis, si non detur vnibilis existentia, non dabitur diuisio, vt patet quando in eodem instanti desinunt vnio, & extrema vnitate: tunc enim non dicitur totum diuidi, nec extrema diuisa dicuntur, sed destructa: nullus enim dicit diuidi calorem, quando omnes illius partes corrumpuntur, etiam si illarum vnio corrumpatur, neque diceretur totum compositum diuidi, si in eodem instanti materia, forma, & vnio in nihilum abirent. Ex hoc infero posse destrui diuisionem præcisè per destructionem positiui, quod importat, destructio erit pura negatio, non posita vnionis positiua, neque posita negatione negationis vnionis, quæ esset eadem positiua vnio, sicuti poneretur modo negatio diuisionis, quæ est inter duo ligna non vnita, præcisè per puram negationem lignorum, illis enim corruptis diuisa non maneret, & daretur negatio diuisionis ipsorum absque aliquo positiuo. Hac ratione posset dici vnitatem dicere negationem extremorum diuibilium, quæ est pura negatio, & non esse diuisionis, quæ essentialiter dicit extrema positiua, ex eo enim præcisè quod non detur ens positiuum vnibile, quantumvis detur negatio vnionis, dabitur negatio diuisionis, in quo casu negatio diuisionis nihil positiuum importabit, vt satis explicatum est. Ex hac doctrina ad argumentum in forma hac ratione responderetur. Diuisio est negatio vnionis, distinguo antecedens: negatio vnionis tantum, nego: negatio vnionis, & positio vnibilium positiuorum, concedo: ergo non esse diuisionis est non esse negationis vnionis: distinguo consequens: est non esse negationis vnionis tantum, nego consequentiam: est non esse negationis vnionis, vel non esse extremorum vnibilium, concedo consequentiam: ergo non esse diuisionis est non esse negationis vnionis, quod dicit formaliter vnionem positiuam distinguo consequens: est non esse negationis vnionis tantum, seu necessarîo, nego consequentiam: est non esse negationis vnionis, quod importat vnionem positiua, vel non esse extremorum vnibilium, quod dicit negationem formalem, concedo consequentiam: ergo vnitas dicit quid positiuum, nego consequentiam, quia dicit non esse diuisionis non negando negationem vnionis, quod esset dicere quid positiuum, sed præcisè destruendo extrema positiua vnibilia, quod est quid negatiuum, in quo adquatè potest consistere diuisio, quæ dicit non esse vnionis, & esse extremorum vnibilium, quia omne totum quod essentialiter dicit plura distincta adquatè destruitur per destructionem cuiuslibet illorum, quæ essentialiter includit.

Hanc, si aliquam arripere viam ad hanc sententiam defendendam, verumtamen non illam omnino tantam reperio: occurrent enim plura, quæ ab illa discedere cogent quemcumque rem attentè meditantem. In primis non inuenio, quæ sint illa vnibilia, quæ neget vnitas, ratione quorum diuisionem neget: quod enim ait Fasolus vnitatem negare plura entia, quorum hoc non sit illud, difficile admodum est, quia vnitas Petri non negat plura entia, quorum hoc non sit illud, neque sit idem Petrus quod est tantum negare Petrum esse aliud à se, quod tantum dicit Petrum esse ipsum Petrum, vt probaui supra. Secundo, hæc negatio plurium entium, quorum hoc non sit aliud, & sine vnium cum Petro dicit indiuisiōem entis à se, quam docet Fasol. communem esse enti vni, & non vni, non dicit indiuisiōem entis in se, quæ in sententia ferè omnium pertinet ad rationem vnus, & in qua Fasol. adquatè rationem vnitatis constituit, quam indiuisiōem non posse adhuc prædicto modo explicari sic probo. Indiuisiō in se, quam dicit

dicit homo cōpositus ex materia & forma, dicit negationem diuisionis hominis in materiam & formam: ergo dicit & importat formaliter materiam, & formam hominis non esse diuifas: sed non potest importare formaliter hanc indiuiſionem, seu hoc quod est materiam, & formam non esse diuifas importando negationem extremorum vnibilium: ergo neceſſario importat hanc indiuiſionem importando non esse negationis vnionis inter hanc extremam: ergo importando ipsam vnionem, quæ est non esse negationis vnionis, & entitas poſitiua formaliter pertinet ad rationem vnionis. Maior est omnino certa, quia præciſe ex eo, quod materia, & forma hominis diuiderentur præciſo quocumque alio, non maneret vnus homo: idem dico de toto integrali, quod non maneret vnus si illius partes diuiderentur, quantitas enim in duo extrema diuiſa non est vna qualitas: sed multiplex. Minorem probo: Homo vt vnus, & quodlibet totum eſſentialiter includit, ſaltem pro materiali, extrema, ex quibus componitur: ergo non potest importare indiuiſionem ſui, ſeu negationem diuisionis importando negationem extremorum, ex quibus idem totum componitur, aliàs totum vt vnus importaret negationem totius, quæ adæquatè ſita eſt in negatione cuiusque extremi vnionis, ſeu cuiusque partis, quam dicit: deſtructa enim quacumque parte totum quod illam includebat formaliter ex vi deſtructionis talis partis neceſſario deſinit eſſe.

28 Denique ſi rectè expendantur omnia argumenta, quibus probauimus vnũ non addere ſupra ens rationem aliquam poſitiuam, eodem modo concludunt, nullam addere negatiuam, quia omnis ratio, quæ in ſe formaliter ſit negatio, non ſolum formaliter, ſed etiam realiter diſtinguitur ab ente poſitiuo, quia nullum ens poſitiuũ poteſt cum negatione aliqua identificari. Sed omne ens ſecluſo quocumque alio diſtincto realiter eſt vnũ: ergo omne ens poſitiuũ ſecluſa quacumque negatione eſt formaliter vnũ. Minorem probo: diſtinctio vnus ab alio ſupponit vnitatem illius, quod ab alio diſtinguitur: ergo prius eſt ens poſitiuũ eſſe vnũ, quàm diſtingui à negatione: ergo non poteſt conſtitui vnũ per negationem à ſe diſtinctam. Secundò, omni negatione ſuperaddita ſecluſa Petrus eſt Petrus, & eſt non Ioannes: ergo omni negatione ſuperaddita ſecluſa Petrus habet eſſe indiſtinctum in ſe, & diſtinctum à quocumque alio: ergo omni negatione ſuperaddita ſecluſa Petrus per ſuam entitatem habet eſſe vnũ. Tertiò, negatio ipſa habet ſuam vnitatem negatiuam abſque alia negatione ſuperaddita, aliàs in infinitum procederetur: ergo ſicuti negatio per ſeipſam habet ſuam negatiuam vnitatem, ita res poſitiua habet per ſuam entitatem abſque vlla negatione ſuperaddita ſuam poſitiuam entitatem.

§. IV.

Nonnulla corollaria, & exacta vnus tranſcendentaliter deſinitio.

29 Ex his infero primò vnũ non addere ſupra ens rationem aliquam neque poſitiuam, neque negatiuam realiter, neque formaliter ex parte obiecti diſtinctam, ſed tantum dicere eandem rationem formalem entis diſtinctam formaliter ex parte actus modo negatiuo ſignificatã. Vnũ non addere ſupra ens rationem aliquam realiter, neque formaliter ex parte obiecti diſtinctam ſuſe probauimus: dicere rationem diſtinctam ex parte actus negatiue ſignificatã, extra controuerſiam eſt, quia omnem rationem vnus per modum negationis ſignificamus, & quia ſi vnũ ſaltem ex parte actus ab ente non diſtingueretur non poſſet dici paſſio, ſeu attributum entis.

30 Infero ſecundò, vnũ non eſſe deſiniendum indiſtinctum à ſe, & diſtinctum à quolibet alio, quia eſſe indiſtinctum ſeu indiuiſum à ſe, & eſſe diſtinctum à quolibet alio ſunt idem formaliter, idem enim eſt in Petro ipſum eſſe Petrum, & non eſſe Ioannem, ſeu eſſe non Ioannem, vt ſæpe dixi, & vtrumque importat indiuiſionem entis à ſe, quæ formaliter non diſtinguitur à diuiſione entis ab alio, quapropter deſinitio illa non dicit indiuiſionem entis, quæ formaliter pertinet ad rationem conſtitutiua vnitatis, ſed bis repetit indiuiſionem à ſe, ſemel per illa verba indiuiſum à ſe, & iterum per alia & diuiſum à quolibet alio, idem enim formaliter eſt, vt ſæpe dixi, eſſe indiuiſum à ſe, & eſſe diuiſum à quolibet alio. Rectè vnũ deſinitur indiuiſum à ſe, & diuiſum ab alio: quibus verbis deſinit vnũ Angelicus

Franciſc. de Ouidio Philoſoph. Tom. II.

Doctor in 1. diſt. 19. q. 4. a. 1. ad 2. Per priora verba deſinitionis explicatur indiuiſio entis in ſe, & per poſteriora indiuiſio entis à ſe, ſeu diuiſio ab alio.

Infero tertio vnũ in vnuerſum eſſe idem, ac indiuiſum, non tamen idem, ac vnũ, quia ens ſimplex, veluti Angelus, eſt vnũ indiuiſum, non tamen eſt vnũ, caret enim partibus ſecundum quas terminet vnionem. Dicit ergo vnũ eſſe indiuiſum, ſeu eſſe ens, quod non habeat partes diuifas, vel quia illis careat, veluti Angelus, vel quia illas habet vnitas, veluti homo, indiuiſum enim dicit id, quod poſitiue diuiſioni opponitur, & huic æquè directè oppoſita eſt vnio partium compositi, & ſimplicitas entis, quod caret partibus, v. g. ſimplicitas, quam dicit Angelus & rationalis animus. Dixi indiuiſum conſtituens vnitatem eſſe illud, quod poſitiue opponitur diuiſioni, quia nõ quocumque non eſſe diuiſionis, quod cum illa opponitur, conſtituit vnũ, deſinitio enim extremorum vnibilium eſt non eſſe diuiſionis, & cum illa opponitur, & tamen non conſtituit ens vnũ, potiùs deſtruit ens, quod vnũ erat conſtituendum, quia diuiſioni non opponitur poſitiue ponendo id, quod diuiſio negat, videlicet diuiſio, videlicet extrema vnibilia eſſentia in inſtanti, in quo diuiſio exiſtit.

Infero quartò, in entitatibus compositis, quarum vnitas vnionem importat, non ſumi vnitatem formaliter tantum ab vnione taſquam à forma, & ab extremis vnitis taſquam à materia, cui ſimul cum vnione contingat vnitas, ſed indiuiſibiliter à toto quod eſt vnũ, quatenus includit eſſentialiter extrema vnibilia, & ipſam vnionem, quod eſt ſumi ab vnico ſubſtantiue ſumpto, hoc eſt à toto quod conſtituitur per extrema vnibilia, & per vnionem, quatenus ita eſt conſtitutum, & non ab vnico adiectiue ſumpto, quod ſonat habens vnionem, & ſignificat vnionem in obliquo, & illud quod illam vnionem habet in recto, in quo ſenſu improprie valde, totum dicitur vnũ, quia totum, quod dicitur vnũ non habet vnionem, ſicut lignum, quod dicitur album, habet albedinem, à qua adæquatè diſtinguitur, ſed totum quod vnũ dicitur conſtituitur intrinſecè per ipſam vnionem, & ita ſubſtantiue tantum poteſt dici vnũ, hoc eſt conſtitutum per vnionem, & extrema vnionis poſſunt adiectiue vnita dici, hoc eſt habentia, ſeu terminantia vnionem, à qua adæquatè diſtinguuntur. Vnitatem totius compositi non ſumi formaliter ab vnione tantum, ſed à toto conſtituto per vnionem, ſeu ab vnico ſubſtantiue ſumpto, ſic probo. Vnitas non diſtinguitur formaliter ex parte obiecti ab ente, quod dicitur vnũ: ergo vnitas materię ſumitur formaliter à materia, à qua adhuc formaliter ex parte obiecti, non diſtinguitur, & ſic vnitas formæ à forma, & vnitas vnionis ab vnione. Sed vnitas totius compositi nihil aliud eſt, quàm vnitas materię, & vnitas formæ & vnitas vnionis ſimul ſumptæ: ergo vnitas compositi ſumitur formaliter à materia, forma, & vnione, à quibus deſumuntur vnitas materię, vnitas formæ, & vnitas vnionis, cum quibus vnitatibus formaliter identificatur vnitas compositi. Verge, & declaro eandem rationem: vnio quæ poſita reſultat vnitas compositi, non dat vnitatem materię, neque formæ: neque materia, & forma habent diuerſam vnitatem cum vnione, aut ſine illa, ſicuti neque diuerſam entitatem habent: ergo materia, & forma, adhuc quando ſunt in composito, retinent proprias vnitates independentes à composito, & ab vnione, quæ mediã vnitate vnionis inter ſe vniantur, & componunt vnã vnitatem totalem, ſeu adæquatam totius: ergo vnitas adæquata totius: compositi, quæ dicit vnitatem materię, vnitatem formæ, & vnitatem vnionis, deſumitur formaliter immediatè à materia, forma, & vnione, à quibus formaliter ex parte obiecti non diſtinguitur.

Inferes quintò, partes vnitas, & non vnitas retinere eandem vnitatem, & pluralitatem, & ſicuti materia, & forma non vnitæ erunt plures, ſic vnitæ eandem retinet pluralitatem conſtitutã ex vnitatibus inæquatis, quas tantum habebant materia, & forma, dũ erant ſeparatæ: cõponunt tamen vnã vnitatem adæquatam poſitã vnitate vnionis, quod non dicit materiã, aut formã diuerſam habere vnitatem, ſed habere eandem alteri vnitam, ſicuti materiã, & formam componere rotum, quod antea non componebatur, non dicit habere diuerſas entitates, ſed habere vnitas entitates, quas antea non vnitas habebant. In partibus integralibus homogeneis idem omnino contingit, licet in modo loquendi nonnulla ſit differentia, quia ſicuti

X 2 eadem

eadem aquæ portio vnita dicitur pars, & non vnita dicitur totum, sic eadem vnitas aquæ non vnita dicitur totalis vnitas & vnita alteri vnitati aquæ, partialis vnitas dicitur, & ita posita vnione inter vnitates non est pluralitas aquarum, neque vnitatum totalium aquæ, sed pluralitas partium, & vnitatum partialium aquæ. Nihilominus semper remanet eadem vnitas in qualibet aqua, seu in qualibet portione aquæ siue vnita, siue non vnita, & tantum extrinsecè differunt, ex eo quod vnitates, quæ non vnitæ dicebantur totales, & pluralitatem aquarum constituebant, vnitæ partiales appellantur, & non dicuntur constituere pluralitatem aquarum, sed pluralitatem partium aquæ.

34 Infero sextò, vnitates entium negatiuorum seu negationum, non aliquid posituum importare, quia cum vnitas non distingatur ab ente, neque adhuc ex parte obiecti formaliter, quale est ens talis est vnitas illius. Hac ratione ens rationis suam vnitatem rationis quodam modo includit, sunt etiam aliqua entia positiua, quæ secundum denominationem entium totalium negationem important, aqua enim & reliqua composita, quorum partes integrantes sunt eiusdem rationis præcisè per negationem vnionis cum extremo integrali eiusdem rationis dicuntur totalia: sic horum vnitates dicuntur totales quando non sunt integraliter vnitæ cum aliis vnitatibus eiusdem rationis.

35 Infero septimò, *vnium*, & *ens* adequatè conuerui tanquam passionem & essentiam, quia quodlibet ens habet esse à se indiuisum, & diuisum à quolibet alio; quo modo autem cum hoc stare possit diuisio entis in vnum & plura dicā §. 6. ubi de vnitate entis per accidēs, seu multitudinis.

§. V.

Argumenta soluta.

36 Obiicit: Ideo ens est vnum; quia est indiuisum in plura, quæ sunt adequatè idem cum ipso: ergo ea indiuisio non consistit in vnione, sed in eo quod ens non sit multiplex. Respondeo non ideo præcisè ens esse vnum, quia non est diuisum in plura, quæ non sint adequatè idem cum ipso, sed quia non est ita diuisum, & quia non est diuisum in partes, quæ inadæquatè ab illo distinguantur, quarum hæc vltima indiuisio dicit in ente composito esse vnitum, & in non composito esse simplex, seu indiuisibile, quæ omnia rectè explicantur per hunc terminum *indiuisum*, & aliquid posituum important, quia indiuisio dicit rei simplicitatem, si res indiuisibilis sit, vel partes, & vnionem, seu vnicum substantiæ sumptum si res indiuisa sit composita.

37 Obiicit secundò Arriaga: Pluralitas, & multitudo vnitatum non est carentia, sed potius est repetitio vnitatum: sed vnitas est carentia pluralitatis: ergo vnitas est carentia alicuius positiui: ergo est quid negatiuum. Ex eisdem principiis, quibus nos impetit Arriaga, illum aggredior: Pluralitas non est quid negatiuum, vt docet Arriaga: sed pluralitas tantum est repetitio vnitatum: ergo vnitates seorsim sumptæ, seu quælibet vnitas vt distincta ab alia non est quid negatiuum. Probo consequentiam: ex repetitione negationum præcisè non potest fieri quid posituum, quia negatio negatione additā non constituit aliquid posituum, sed quoddam aggregatum negationum: sed præcisè ex repetitione vnitatum confurgit quid posituum, videlicet pluralitas: ergo vnitates non sunt quid negatiuum, sed quid posituum important. Dices vnitates esse quid negatiuum, repetitiones tamen earum esse quid posituum. Contrā, repetitiones vnitatum, vel distinguuntur ab ipsis vnitatibus, vel non distinguuntur. Si distinguuntur, non pertinent ad pluralitatem, quia pluralitas tantum dicit hanc & illam vnitatem: si non distinguuntur, sicuti vnitates sunt quid negatiuum, sic illarum repetitiones quid negatiuum erit identificatum cum ipsis vnitatibus. Secundò repetitiones vnitatum ab ipsis non distingui est omnino certum, quia repetitio vnitatum nihil aliud est, quam hæc vnitas, & illa vnitas, eo enim ipso quod sit hæc, & illa vnitas vnitates repetitæ dicuntur.

38 Ad argumenti solutionem, scire oportet, quomodo vnitas, & pluralitas opponantur, & quam pluralitatem excludat vnitas. Ad duplicem pluralitatem potest comparari vnitas rei, v.g. vnitas Petri. Primò ad pluralitatem, quæ confurgit ex vnitate Petri, & ex aliis vnitatibus, v.g. ex vnitate Ioannis, & Francisci, ex quibus vna pluralitas affurgit. Secundò ad pluralitatem, quæ non affurgit ex ad-

uentu aliarum vnitatum, sed ex destructione huius, vbi gratia, ad pluralitatem, quæ resurgeret ex indiuisis adequatis inter se distinctis, cum quibus Petrus resurgeret si Petrus modò ex materia, & forma compositus in vtramque diuideretur. Deinde potest duplex vnitas considerari: quædam *transcendentalis*, quæ competit omnibus rebus, alia *solutudinis*, quæ competit sed vnicum, & solum esse dicimus, in quo sensu dicimus Deum esse vnum, & Solem esse vnum, quia neque possibilibus alius Deus distinctus à Deo Optimo Maximo, qui de facto existit, & non est existens alius Sol distinctus à Sole, quem in hoc hemisphærio conspiciamus. Hæc solitudo vnitas semper dicit negationem aliis entitatis eiusdem rationis, cum illa, quæ dicitur vnica secundum illam rationem, quæ vnica, seu sola denominatur. Sic in hoc sensu Solem esse vnum dicit negationem aliis Solis, & me esse vnum, seu vnicum in hoc gymnasio dicit negationem aliis hominis existentis in hoc gymnasio. Dicit hæc vnitas tam in ente creato, quam increato negationem aliis entis similis modo supra explicato, cum hac tamen differentia, quod negatio illa necessariò coniungenda est cum ente increato; repugnat enim Deum alium existere, ac prout hæc vnitas solitudinis, licet dicat negationem aliis Dei extrinsecum Deo, necessariò est coniuncta cum essentia Dei, & potest dici aliquo modo oriri ex essentia Dei, quia eo ipso quod Deus habeat essentiam infinitam necessariò cum illa coniungitur negatio aliis Dei, per quam hæc vnitas solitudinis constituitur. Enti verò creato non necessariò, sed contingenter hæc solitudinis vnitas contingit, quia contingens est respectu Solis, qui de facto existit, non dari modò alium Solem, seu dari negationem omnium Solium, qui possent existere, per quam constituitur vnitas solitudinis, quæ modo gaudet. Poterit etiam dici quemlibet Angelum necessariò habere vnitatem solitudinis secundum speciem, si defendas implicare intra eandem speciem plures Angelos numero distinctos, non tamen adhuc secundum hanc opinionem aquæ necessariò habebit Angelus vnitatem solitudinis, ac illam habet Deus, quia Angelus necessariò habet hanc vnitatem ex suppositione, quod existat, potuit enim antecederet non existere, & potest modò à Deo destitui, & hanc non habere vnitatem, Deus autem antecederet ad omnem suppositionem est vnus vnitate solitudinis, quia non tantum est necessum, non esse alium Deum, sed etiam antecederet ad quamcumque suppositionem summè necessum est existere hunc Deum Optimum Maximum, qui de facto existit.

Ex his duabus vnitatibus vnitas solitudinis opponitur cum quacumque pluralitate, & hæc dicit carentiam vnitatum oppositam multitudini, quam negat, vnitas transcendentalis non opponitur cum priori pluralitate, quæ resultat ex ipsa, & ex aliis vnitatibus extrinsecè aduenientibus, potius hanc pluralitatem componit, & ita non illum negat, sed constituit, neque illius est negatio, sed pars. Opponitur autem hæc vnitas, seu ens huiusmodi vnum cum pluralitate, seu multitudine, quæ adequatè repetitur in ipso, & quæ sit idem cum ipso, v.g. Petrus transcendentaliter vnus opponitur cum pluralitate Petri, & Ioannis, & Francisci, qui inter se distinguuntur, & sunt idem cum ipso Petro, quod non est opponi cum pluralitate, quæ resultat ex ipso Petro, & ex Ioannē, & Francisco inter se, & ab ipso Petro distinctis, cum hac enim pluralitate non transcendentalis, sed tantum solitudinis vnitas, quæ formaliter dicit negationem, opponitur, sed opponi cum pluralitate, quæ resuleret ex Ioannē, & Francisco inter se distinctis, & identificatis cum ipso Petro, quod tantum dicit Petrum ipsum non esse plura, seu non esse Ioannē, & Franciscum, quod est idem ac Petrum esse non Ioannē, & non Franciscum, quod, vt sæpe dixi, Petro conuenit per suam entitatem, & formaliter ex parte obiecti tantum dicit Petrum esse Petrum. Opponitur etiam transcendentalis vnitas, seu *vnium* transcendentaliter cum alia pluralitate, quæ posset resultare ex diuisione sui, v.g. hæc aqua, quæ modò dicitur vna, si in duas medietates diuideretur multiplex diceretur. Cum hac ergo multiplicatione opponitur vnitas transcendentalis tanquam habitus cum priuatione, dicit enim hæc vnitas quid posituum, & illa quid negatiuum, videlicet priuationem vnionis inter vnitates, ex quibus dicitur multitudo aquarum confurgere.

Neque

40 Neque hæc oppositio formaliter est cum substantia illarum unitatum, neque cum substantia pluralitatis, quæ cõfurgit ex illis, sed cum illis unitatibus, quatenus denominantur totales, & simpliciter dicuntur pluralitate aquarum totalem componere, quia hæc unitas aquæ quatenus totalis dicit negationem vnionis cum alia unitate, quam vnio- ne includebat formaliter unitas aquæ, quæ in plures aquas fuit diuisa, & ita inter illam unitatem, quæ præcessit, & modò est per diuisionem corruptam, & huius unitates, quæ modò sunt, quatenus totales denominantur, datur oppositio priuatiua, quæ ex parte harum unitatum tota- lium dicit negationem vnionis ipsarum inter se, & ex parte unitatis, ex cuius diuisione hæc aquarum pluralitas resultauit, dicit vnionem earundem unitatum, & ita hæc unitas cum illa multitudine tanquam habitus cum sua pri- uatione opponitur. Eadem verò aquarum multitudo seu eadem unitates, non quatenus totales, sed præcisè quate- nus inter se distinctæ nullam oppositionem habent cum illa unitate, quæ præcessit, ex cuius diuisione dictæ sunt unitates totales, potius tota hæc pluralitas in illa uni- tate continebatur, & eadem unitates, quæ modò diuisæ pluralitatem constituunt in illa unitate continebantur tanquam partes in toto, & eandem pluralitatem compo- nebant, & absolute plures dicebantur, & annumerari po- terant, non tamen pluralitas ista, dum erat contenta in illa unitate, dicebatur pluralitas aquarum totalem, seu pluralitas totorum, sed tantum pluralitas partium aquæ, & unitatum partialium, & quælibet unitas, quæ modò diuisa dicitur totalis unitas, tunc partialis diceba- tur absque illa intrinseca differentia, quia unitas in ra- tione totalis & adæquatæ in totis, quorum partes sunt homogeneæ cum toto, præcisè consistit in negatione vnionis, & intrinsecè eadem omnino inuariata modò hæc unitas partialis dicitur, modò totalis, sicuti hæc eadem numero aquæ portio aqua totalis dicitur quando non est unitas, & partialis denominatur quando illi contin- git vnio superaddita ad aliud extremum eiusdem rationis cum ipso.

41 In compositis quorum partes inter se, & cum toto sunt heterogeneæ, sicuti in toto essentialiter composito ex materia, & forma unitas transcendentalis non opponitur cum pluralitate partium, potius ex illa componitur, sicut enim totum componitur ex materia & forma, sic unitas eiusdem totius componitur ex unitate eiusdem materie, & eiusdem forme, quæ in toto unitas, & extra totum di- uisæ constituunt pluralitatem partium. Neque partes etiam diuisæ dicuntur habere unitates totales, neque illarum unitates pluralitatem totorum, sed semper plu- ralitatem partium constituunt, quia cum hæ partes sint di- uersæ rationis cum toto, & ad illud componendum es- sentialiter ordinentur, siue unitas, siue non unitas partes dicuntur, & partiales unitates dicuntur habere, & nullo modo unitas totius cum pluralitate partium opponitur, sed tantum cum pluralitate partium diuisarum, sed cum unitatibus partium, ut ipse se diuisis, quæ tantum est oppo- ni, cum diuisione unitatum tanquam habitus cum priuatione, quia sicuti totum dicit vnionem partium, sic unitas totius dicit vnionem unitatum partium, quæ opponitur cum diuisione unitatum partium tanquam ha- bitus cum priuatione. Totam hanc doctrinam quam de oppositione unitatis cum pluralitate tradidi, pulchrè satis nobis tradidit Angelicus Doctor in 1. distinct. 24. art. 1. ad 4. paucis his verbis: *Vnum non est priuatio multitudinis, quam constituit sed quæ negatur esse in ipso.* Ac si diceret, vnum transcendentalis non dicit priuationem multitudinis, quam ipsum vnum cum aliis componit, hanc enim multitudinem tantum negat unitas solitudinis, non verò transcenden- talis unitas; sed dicit negationem multitudinis, quæ fit in ipso vno, hoc est ipsum vnum plura non esse, neque in plura diuisi, quod habet per suammet positiuam en- titatem, quia Petrus per suam entitatem habet non esse plura, seu esse diuisum in plura, quod etiam habet Ange- lus, seu entitas indiuisibilis per suam simplicitatem, & in- trinsecam indiuisiōnem.

42 Hæc omnia ad formam argumenti strictius cingo. Ar- gumentum sic procedebat: unitas est non esse pluralita- tis: pluralitas est quid positiuum: ergo unitas est quid ne- gatiuum. Distinguo maiorem: unitas solitudinis, con- cedo: unitas transcendentalis, subdistinguo: est non esse pluralitatis, quæ resultat ex ipsa & ex aliis unitatibus

Franc. de Ouedo, Philosoph. Tom. I. I.

distinctis, nego; hanc enim non negat, sed componit: est priuatio pluralitatis, quæ resultaret ex sui diuisione, & est non pluralitas identificata cum ipsa, concedo. Primum enim dicit vnionem in ente composito, quæ opponitur cum diuisione tanquam habitus cum sua priuatione, & simplicitatem, seu indiuisibilitatem in non composito, quæ à sua entitate non distinguitur: secundum dicit ipsum ens vnum, quatenus est non plura, quod dicit illam opposi- tionem, quam habet homo cum equo, quatenus non est equus, quæ non distinguitur ab ipso esse hominis, neque propriè est aliqua oppositio, ex quatuor, quæ vulgò solent assignari, & tantum præcisè dicit hoc ens non esse illud, & illud inter ipsa distincta.

Obiicit Arriaga sect. 3. subsect. 2. n. 35. doctrinam quam- dam, quæ se putat nostris argumentis satisfacere, imò sen- tentiam propriam stabilire, nostramque penitus euertere. Afferit diuisum, & indiuisum esse terminos contradic- torie oppositos, ac proinde vnum esse negatiuum, & alterum positiuum. Dicit tamen diuisum esse quid positiuum, & non diuisum esse quid negatiuum, quod sic probat ex duo- bus contradictoris: illorum alterum debet conuenire cui- libet enti siue reali, siue rationis, quia si hæc propositio est falsa, (*Chimæra legitur, hæc est necessariò vera, Chimæra non le- gitur*, aliàs darentur duæ contradictorie simul falsæ. Ex hac doctrina, quæ verissima est sic arguit. De Chimæra non potest realiter affirmari *Chimæra realiter est diuisa*: ergo po- test dici *Chimæra realiter non est diuisa*: ergo non diuisio rea- lis conuenit Chimæra: ergo non est aliquid positiuum conueni- ret. Miror recentiorum acutum hæc fuitiles nugæ ad scho- las adduxisse, quæ in mente tyronis Dialectici non veni- rent, illisque dixisse manifestè probari non diuisum esse quid negatiuum, quàm verò manifestè decipiatur Arriaga, quisque videat. Nostra sententia quam tenet Hurt. & im- pugnat Arriaga, asserit vnum, & non diuisum, quod est idem formaliter ab ente non distingui, & consequenter docet esse quid positiuum; quia conceptus entis, ut sic, positiuus est, semper enim loquimur de ente reali positiuo, cum ens absolute proferimus. Si verò loquamur de ente negatiuo, vel de ente rationis, eodem modo dicemus unitatem seu non diuisionem entis negatiui esse quid negatiuum, & uni- tatem seu indiuisiōnem entis rationis esse ens rationis, eo enim modo, quo fuerit ens, erit unitas, & non diuisio, qua- tale ens afficitur. Ex quibus constat id, quod probat Arri- ga, nec nostris argumentis satisfacere, neque suam senten- tiam suadere, imò nostram confirmare mihi persuadeo. Conuincit enim Arriaga, non diuisionem in Chimæra non esse quid reale positiuum, quod est verum, quia est ipsa en- titas Chimæra, quæ non est entitas positiua realis, sed ens rationis, vnio enim, vel simplicitas illius, quæ est sua non diuisio, entitas est rationis, ac proinde cum dicimus *Chimæ- ra non est diuisa*, aut *Chimæra est non diuisa*, prædicamus de illa per modum negationis significatum quid positiuum, non reale, sed rationis, quod inconueniens non est, vnde argumentum Arriagæ adhuc non probat non diuisum in Chimæra esse quid negatiuum sed non esse positiuum reale, sed positiuum rationis, quod enti rationis, quod positiuum fingitur, potest conuenire.

Subtilius posset inquirere Arriaga, quidnam sit negatio- nem esse diuisam, si enim hanc indiuisam esse non distin- guitur ab ipsa negatione, indiuisio negationis, in qua illius unitas consistit, quid negatiui erit, sicut ipsa negatio: ergo diuisio erit quid positiuum; debet ego dici, quid positiuum importet negationis diuisio, ut possit defendi eiusdè indiui- sionem, & unitatè identificari cum negatione, & esse for- maliter quid negatiuum. Resp. diuisionem negationis esse quid positiuum, videlicet vnionem habitus, quo priuat, ex- pli gratia, negatio quantitatis continuæ habet suas partes negatiuas, quæ opponuntur partibus quantitatis, suppono modo quantitatem habere partes diuisibiles: habet insuper indiuisibilia negatiua, quibus partes negationis vniuntur, quæ indiuisibilia opponuntur cum indiuisibilibus quãtita- tis & sicut hæc indiuisibilia negationis sunt nõ esse forma- liter indiuisibiliu quãtitalis, sic indiuisibilia quãtitalis sunt non esse formaliter positiua indiuisibiliu negationis, & si- cut quãtitalis diuiditur per non esse sui indiuisibilis vnitiui, quod est negatio, sic negatio diuiditur per non esse posi- tiuum sui indiuisibilis negatiui, quod est indiuisibile posi- tiuum quantitatis. Hæc ad maiorem intelligentiam unitatis entitatis negatiuæ, quæ omnia iuxta subiectam

X 3 materiam

materiam intelligenda sunt, negatio enim propriè, nec vnitur, nec diuiditur, sed tantum improprie, eo modo quo dicitur esse.

- 45 Obicit quintò. Vnitas est passio entis: ergo distinguitur ab ente: omnis enim passio ab essentia cuius est passio necessario distinguitur, non per aliquid positum realiter enti superadditum, neque per intellectum ab ente formatum ex parte obiecti præcisum, neque per formalitatem aliquam ab intellectu constitutam: ergo tantum superest negatio aliqua, per quam possit vnitas formaliter distingui ab ente tanquam passio ab essentia. Respond. vnitatem non distingui ab ente aliquo ex prædictis modis annumeratis, neque ratione aliâ præcendente ex parte obiecti, sed tantum per rationem præcisam ex parte actus; eadem enim formalitas obiectiua hac ratione apprehensa essentia dicitur, & illa ratione apprehensa, passio, seu essentia attributum appellatur, non enim ex alio capite dicimus vnitatem esse passionem entis, nisi quia ipsissimam rationem obiectiui prædicipimus sub conceptu formali entis, & posterius sub conceptu formali vnus.

§. VI.

De vno per accidens.

- 46 Nonnulli apud Hurtad. sect. 3. §. 61. vnum per se definiunt, quod constat vno, aut pluribus conceptibus eiusdem prædicamenti, vnum autem per accidens, quod constat conceptibus diuersorum prædicamentorum. Contra has definitiones argumentatur Hurtad. exercitus hominum constat conceptibus eiusdem prædicamenti, & est vnum per accidens: ergo non est vnum per se quicquid constat conceptibus eiusdem prædicamenti, neque omne ens per accidens constat conceptibus diuersorum prædicamentorum. Non vrget obiectio, quia exercitus non tantum constat hominibus, sed hominibus hoc ordine, seu hac oppositione locali dispositis cum certa, & proportionata distantia, quæ includit illorum præsentias spectantes ad prædicamentum vbi, dicit etiam exercitus plures homines inter se coexistentes, qui vt coexistentes, dicunt simultaneas ipsorum durationes pertinentes ad prædicamentum quando, includit insuper plura alia entia artificialia, tubas, vexilla, bombardas, bellica tormenta, & huiusmodi alia quàm plurima, quæ ad strepitum militare necessaria sunt, & ad exercitus constitutionem conducunt. Arguit secundò. Actio, & passio sunt conceptus pertinentes ad diuersa prædicamenta, & tamen non faciunt vnum per accidens, ergo non quicquid includit conceptus pertinentes ad diuersa prædicamenta est vnum per accidens. Resp. actionem, & passionem posse sumi physice, aut metaphysice: si sumatur physice, tantum includit simplicem entitatem secundum quam est vnum simplex accidens habens simplicem vnitatem. Si verò metaphysice sumatur dicitur conceptus formales distinctos actionis, & passionis, ex quibus si vnum velis efficere erit vnum per accidens.
- 47 Diuidit Hurtad. vnum per se, in vnum per se absolutum, & vnum per se in aliquo genere. Vnum per se absolute definit: res indiuisa in se constans vno conceptu, vel pluribus constituentibus primum quidditatum conceptum rei, vel illum substantialiter integrantibus. Vnum substantiale tantum, vnum per se absolute vocat Hurt. quod sic definit iuxta principia ab ipso tradita de conceptu quidditatio substantia, de quo Contr. 6. Punct. 1. n. 10. Vnum in aliquo genere, seu secundum quid definit Hurtad. res indiuisa in se, & in suo genere completa. Quam definitionem probat conuenire quantitati, qualitati, & reliquis accidentibus, quæ in se sunt indiuisa seu vnita, & completa secundum propriam rationem, quantitas enim, etsi ex se entitas sit absolute incompleta, in ratione quantitatis completa est, habet enim quantitas hominis quicquid requiritur ad essentiam, & integritatem quantitatis.
- 48 Vnum per accidens definit Hurt. ens indiuisum in se offectum aliquo conceptu non pertinente ad primum conceptum. Quæ definitio iuxta principia tradita ab Hurtad. de conceptu substantia, & accidentis comprehendit omnia concreta accidentalia, quæ per formam accidentalem constituuntur, quæ dicuntur vna per accidens, hoc est, per aliquod accidens, constituta. Explicat etiâ hanc definitionem de accidentibus secundum se sumptis, quia eam ipsa sunt constituti-

ua vnus per accidens non possunt vnitate per se habere, quali Angelus, qui habet vnitatem per se, simul cum accidens non constitueret cum accidente quod illi inhæret, etiâ ex substantiali subiecto constituitur. Affert insuper accidens esse vnum per accidens, quia integraliter vnitas accidentalis per quam fit vnum. Facilius diceret Hurtad. quod est accidens, & ita si quidquam illius ratio valeret probaret vniuersaliter non solum de accidenti integraliter vnito, sed de quocumque, siue diuisibili, & vnito, siue indiuisibili, & nullam habente vnionem. Ceterum sicut non est idem esse ens accidentale, seu esse ens accidens per se ipsum, & consequenter per accidens, hoc est, per conceptum quidditatum, quod est accidens, & esse ens per accidens absolute, quia quæritas, & quodlibet accidens in priori sensu sunt entia per accidens, & tamen entia per se dici debent, quia sunt species propriæ entis, quibus ratio generica entis in qua vnio cum substantia conuenit, per se debent conuenire, sic non est idem esse vnum per vnitatem, quæ est accidens, & esse vnum per accidens.

Censet conceptum vnus per se cõmunem esse substantia, & accidenti, cõposito substantiali, & accidentali, quia sicut vnio cõuenit accidens, & substantia in ratione entis, sic in ratione vnus debent cõuenire, & tã accidenti, quàm substantia vnitas per se propria, & stricta competere debet, sicut eiudem conuenit ratio entis per se propria & stricta.

Vnum per se definirem absolute eadem definitione, quæ vnũ vniuersum definitur, quia vnum per accidens non est propriè vnũ, & ita non illi definitio vnus in cõmuni propriè, sed improprie, & valde analogice potest competere. Est ergo vnum per se, idem quod absolute vnum, videlicet indiuisum in se, & diuisum a quolibet alio. Sic homo per se, & homo absolute eadem definitione definiuntur, neque instituius quandam definitionem ad definiendum hominem vt sic, & aliam ad definiendum hominem per se vt distinctum ab homine picto, qui dicitur homo per accidens, sed eadem definitione, qua definimus hominem absolute, definitur homo per se, vt distinctus ab homine picto, quia ly per se nihil addit supra hunc conceptum homo absolute prolatus, quia quicquid non est per se homo, non est homo, sed homo cum addito dicitur, videlicet homo pictus.

Definitio vnus supra tradita conuenit substantia, & accidenti, concreto substantiali, & accidentali, hoc enim vnum per se existit esse dicendum, & sic accidentale, & album constitutum per formam accidentalem vnitas physice subiecto vnum per se voco, quia constitutum est per vnionem propriissimam, quæ essentialiter est vnio, & intrinsece includit omnia prædicata essentialia constitutiva vnionis propriissimæ. Hoc vnum per se diuidi in vnum per se substantiale, & in vnum per se accidentale. Vnum per se substantiale est illud quod secundum omnia quæ in se continet substantia est, quæ definitio conuenit cõposito substantiali, & entitati substantiali indiuisibili, siue sit materia, siue forma, siue totum substantiale simplex, quæ omnia non comprehenderentur si cum aliis vnum substantiale definirem, vnum cuius forma est substantia. Vnum accidentale definiendum est, vnum cuius aliquid in illo contentum accidens est. Comprehendit hæc definitio accidens vnum secundum se sumptum, in quo nihil reperitur, quod accidens non sit, & concretum accidentale, cuius forma accidens est. Sic vnum substantiale & accidentale definitio, quia suppono iam traditas definitiones, quibus conceptus vnus, & conceptus substantia, & accidentis explicantur, quæ substitui possunt definitorem loco, si definitio vnus per se substantialis, & accidentalis exactè sit tradenda, exempli gratia, definitio ego vnum per se substantiale, vnum quod secundum omnia, &c. loco illius particula vnus, illius definitionem apponere poteris, indiuisum, &c. & loco illius substantia definitionem substantia poteris substituere, & sic in aliis definitionibus, quibus exactè vnum per se substantiale, & accidentale definiat.

Vnum per accidens est illud, quod physice est diuisum, & indiuisum, seu vnitas dicitur vnio quadam morali, seu aliqua ordinatione, quæ improprie vnitas dicitur. Si vnus dicitur exercitus, vna dicitur domus, vna dicitur multitudo, quorum partibus nulla physica cõpetit vnio, sed quædam ordinatorio, seu localis approximatorio, & successio secundum tantam inensionem, vel extensionem ratione cuius aliquo modo

modo partes dicuntur vnitæ, & vnus exercitus, vna domus, vel vnus vocum concentus resultat. Hoc vnum per accidens simpliciter non est vnum, sed vnum, & aliud, seu plura vna, quæ aliquo modo vnum dicuntur, sicuti homo pictus, qui simpliciter homo non est, sed colores tabulæ ad hærentes, nihilominus secundum quid colores isti sic dispositi dicuntur pictus homo. Hoc vnum per accidens eo modo, quo cum addito, & secundum, quid dicitur vnum formaliter, vt tale includit suam indiuisiōem, seu vniōem per quam tale vnum constituitur. Sic acervus lapidū cuius partium vniō consistit in approximatione locali vt tale vnum essentialiter includit hanc approximationem, qua deficiente non erit vnum, adhuc secundum quid, sed plura, neque dicitur acervus vnius, sed acervus qui ante erat vnus per approximationem pluriū lapidū dicitur in duos acervos diuisus, multitudo illa quæ præcessit in duplicem medietatem, quarum quælibet includat multitudinem lapidū per separationem sit diuisa; vel penitus in singulos lapides resoluetur acervus, si per separationem singulorum vltimò diuidatur destructa omni acervi vniōe, quæ tantum consistebat in approximatione locali lapidū physicè diuersorum, & non in physica aliqua vniōe, potius enim carentiam huius essentialiter dicitur vnum per accidens, seu hic vnus lapidū acervus, quia si omnes lapides physicè essent vnitī non vnus acervus pluriū lapidū, sed vnus lapis, seu vnum ingens saxum diceretur tota illa substantia, quæ modo acervus dicitur lapidū.

Ex hoc inferri poterit vni per accidens competere vnitatem eo modo, quo illi competit entitas, quia sicuti acervus lapidū physicè est hic lapis, & ille lapis cum hac, & illa præsentia, sic vnitās acervi lapidū est vnitās huius lapidis, & illius lapidis cum hac, & illa præsentia, & sicuti improprie & metaphoricè dicitur acervus lapidū totum, seu compositum ex lapidibus tanquam ex vniōe, sic idem acervus lapidū dicitur improprie compositum vnum vnitatē quadam compositā tanquam ex partibus ex vnitatibus lapidū, & tanquam ex vniōibus ex vnitatibus approximationum, seu præsentiarum ipsorum lapidū.

PUNCTUM III.

Quid sit verum transcendente.

- 1 **E**gi Controu. 6. de Anim. de veritate formali propositionis, nunc autem de veritate transcendentali disputandum est, & inquirendum quid sit verum, & quæ formalitas huius prædicati omne ens transcendit huiusque dicitur passio, seu attributum.
- 2 **P.** Soar. disp. 7. Met. sect. 7. n. 5. refert opinionem quandam pluriū Thomistarum asserentium verum esse prædicatum quoddam absolute ratione ratiocinata distinctum à ratione entis. Hæc sententia communiter ab omnibus iure reicitur, quia non est excogitabilis formalitas absoluta realis, & independens ab intellectu ab ente distincta, in qua possit hæc veritas consistere. Deinde quia prædicatum entis prædicatum à quocumque alio, in quo veritatem constituunt Thomistæ, adhuc manet verum, & obiectum intellectus: ergo illa ratio formaliter distincta ab intellectu per rationem ratiocinatam necessaria non est, vt ens constituitur verum.
- 3 **Aureol.** apud Capreol. in 1. dist. 13. q. 3. quem refert Soar. ibid. n. 17. aliam rationem veri excogitavit, asserit enim verum non dicere ordinem ad intellectum, sed in se includere negationem aliū rei distinctæ ab illo ente, quod dicitur verum, quo sensu dicimus hoc est verum aurum, id est non est aurichalum, vel aliquid aliud quod non sit aurum, quælibet enim entitas dicitur vera in ratione entis quando propriam naturam talis entis, & non aliam extraneam includit. Hunc dicendi modum non improbabilem videri docet Soar. n. 18. licet illum non approbet, quia nouus, & contra communem sentiendi modum veritatem constituit independentem ab intellectu. Veram doctrinam continere præter Soar. citatum modò fatetur Hurcad. disp. 7. met. sect. 1. & Arriag. disp. 1. met. sect. omnes enim veram naturam alicuius appellamus quando illam proprie continet, & non aliam, quo sensu dixit Aug. lib. 2. Soliloquiorum cap. 5. verum est, id quod est, & postea addit non autem quod videtur, aut quod tale est, quale videtur, quando etiam si res non videatur nec conformitatem habere cum aliqua cognitione nihilominus ve-

ra est: ergo ex D. August. verum dicitur independentem ab intellectu iuxta Aureoli doctrinam. Nihilominus omnes Scholastici aliam acceptionem veri cognoscunt, quæ à nobis inquirenda est, quia in auro non esse aurichalum, aut aliud à se distinctum, si tantum in ordine ad se, & non in ordine ad intellectum sumatur, pertinet ad rationem vnius, quia de vnius ratione est, esse indistinctum in se, & distinctum ab alio quod dicitur esse ipsum, & non aliud, vt Punct. præcedenti expendebam.

Dicendum est verum esse ens cognoscibile sicuti est, seu ens esse aptum terminare veram cognitionem. Hanc conclusionem docet Soar. ibid. n. 25. vbi docet veritatem transcendentalem significare entitatem rei connotando cognitionem, seu conceptus intellectus, cui talis entitas conformatur. Eandem tenet Valsq. disp. 77. c. 4. & 5. Hurt. supra n. 17. qui plures alios pro ea refert, præcipue D. Aug. lib. 2. soliloq. c. 5. verum esse quod ita se habet vt videtur cognitori, si velit, & possit cognoscere. Conclusionem probō: illa obiecta vera dicimus, quæ conformantur cum cognitione: ergo ens quatenus conformabile cum cognitione verum dici debet, sicut dicitur falsum, quod aliter ac est profertur, vnde cum quis mentitur, respondemus, falsum dicis.

Dicendum est veritatem transcendentalem posse considerari in ordine ad cognitionem creatam, & incretam, vt bene docet Soar. n. 26. vbi refert nonnullos, qui veritatem obiectiuam constituebant tantum in ordine ad cognitionem incretam, quia sicut veritas formalis non tantum afficit cognitionem incretam, sed etiam creatam, ita similiter veritas transcendentalis, seu obiectiuā, non tantum sumitur in ordine ad cognitionem incretam, sed etiam in ordine ad cognitionem creatam. Ex his constat rationē veri, non quam ens ex se habet, sed quam desumit ab actu, formaliter vero addere supra ipsum ens extrinsecam quandam denominationem desumptam ex cognitione, qua obiectum attingi potest sicuti est, & cognitione formaliter verā cognosci, quia hoc obiectum posse cognosci sicuti est dicit posse terminari ad illud cognitionem attingentem rem sicuti est, quod autem possit dari talis cognitio hoc modo respiciens obiectum, extrinsecum est obiecto, sicut enim cognitio extrinseca est obiecto, ita possibilitas eiusdem cognitionis cum illa identificata eidem obiecto extrinseca dicitur, neque hæc extrinseca denominatio est aliquid distinctum ab obiecto & cognitione saltem possibili, quæ potest cognosci, sicuti est, veritas enim obiectiuā obiecto extrinseca includit intrinsecè ens, quod cognosci potest, & extrinsecè cognitionem, quæ potest sicuti est cognosci, vnde differunt veritas formalis, & obiectiuā, sicuti differunt paternitas, & filiatio, quæ identificatur cum eisdem entitatibus, diuerso tamen modo ex illis pullulare considerantur, paternitas dicit intrinsecè in parte substantiam generantem, & extrinsecè genitam, filiatio verb dicit intrinsecè in filio substantiam genitam, & extrinsecè substantiam generantem, sic veritas formalis dicit in vero formaliter intrinsecè cognitionem, & extrinsecè obiectum, veritas autem obiectiuā, seu extrinseca dicit in vero obiecto intrinsecè obiectum, & extrinsecè cognitionem, quæ potest cognosci sicuti est.

Difficultas esse potest, an obiectum hac ratione verum dici possit per ordinem ad apprehensionem, an verò necessariò connotet iudicium, quæ soluenda est ex dictis Controu. 6. de an. punct. 4. vbi probavi aliquo modo reperiri in simplici apprehensione veritatem formalem: eodem autem modo, quo veritas formalis in quacumque cognitione reperitur, eodem reperitur veritas obiectiuā, seu transcendentalis in obiecto per ordinem ad illam cognitionem. Vnde qui negant apprehensioni veritatem formalem, debent veritatem transcendentalem negare obiecto per ordinem ad illam, & debent asserere veritatem transcendentalem necessariò includere mutationem obiecti veri ad iudicium.

Ex hac doctrina concluditur rationem obiectiuam intellectus, seu cognoscibilitatem, quæ respicit intellectus media cognitione, non dicere ex parte obiecti rationem veri hac veritate extrinsecā, sed tantum intrinsecā, de qua postea, quia id, quod terminat cognitionem distinguitur ab ipsa cognitione, neque eam includit; ratio autem vel includit cognitionem ipsam, quæ formaliter obiectum verum constituit, quatenus potens est terminari ad illud. Secundò quia verum formaliter includit cognitionem, ac proinde si intellectus media cognitione terminaretur ad rationem veri, terminaretur ad ipsam cognitionem, & necessariò esset reflexiua

fui ipsius, quod falsum est, non enim eo ipso quod cognoscimus aliquod obiectum, necessarium cognoscimus cognitionem qua obiectum cognoscitur, neque cognitionem aliam distinctam ab illa.

8 Dixi verum extrinsecè sumptum non esse obiectum intellectus, non quia intellectus non possit illud cognoscere, ut verum formaliter, & ipsa formalis extrinseca veritas cognitionem reflexivam terminare non valeat, sed quia necessarium non est intellectum mediâ cognitione terminari ad verum formaliter, sed sufficit terminari ad verum fundamentaliter, quod supponitur ad ipsam cognitionem, & per ordinem ad illam verum formaliter constituitur.

9 Probauimus veritatem obiectivam dicere cognitionem extrinsecam obiecti, & ita rationem veri formaliter non esse illi adequatè intrinsecam. De vero fundamentaliter nunc dubitari potest, an importet aliquid intrinsecum enti, scilicet an cognoscibilitas pure se tenens ex parte obiecti, quæ ad omnem cognitionem supponitur, & in ordine ad cognitionem veram formaliter considerata, veritas transcendentalis dicitur, sit obiecto extrinseca.

10 Hurt. disp. 7. sect. 1. n. 11. affirmat hanc cognoscibilitatem esse extrinsecam obiecto, quia tantum dicit quod cognitio possit terminari ad illud, quæ si possibilis non esset, obiectum eodem modo inuariatum relinqueret. Arriag. disp. 1. Met. sect. 5. subf. 2. docet hanc veritatem fundamentalem esse obiecto intrinsecam, & connexionem habere necessariam cum possibilitate cognitionis, ita ut si impossibilis esset cognitio, impossibilis esset ratio veri fundamentaliter, seu formalitas illa, ad quam cognitio terminatur, & quæ fundat tanquam subiectum rationem veri transcendentaliter.

11 Displicet Arriagæ opinio, quæ impugnatur ex dicendis Controv. 10. Punct. 5. ubi probabo effectum non habere connexionem cum possibilitate causæ creatæ, neque è contra, & tales connexiones esse impossibiles, quod potiori ratione dicendum de obiecto cognitionis respectu ipsius cognitionis, hæc enim nihil tribuit obiecto, neque aliquid intrinsecum imprimi illi, quomodo ergo obiectum dependere potest ab illo, quod nil influit in existentiam illius, neque in aliquod accidens, quod intrinsecè ipsum obiectum afficiat? Adde ex repugnantia cuiusvis intellectus creati repugnatum iri omne ens creatum, & increatum, si obiectum cognoscibile connexionem habet cum possibilitate cognitionum, quibus potest attingi, quia cum nullum sit obiectum ereatum, aut increatum, quod non possit cognosci à quocumque intellectu, hoc repugnante repugnent cognitiones, quibus possent attingi omnia obiecta, & consequenter ad hanc doctrinam obiecta cum his cognitionibus connexa eandem haberent repugnantiam.

12 Neque modus dicendi Hurtad. omnino placet, asserit enim verum fundamentaliter non esse intrinsecum obiecto, quod non credo, quia verum fundamentaliter est ipsissima ratio entis, quæ terminat cognitionem, hæc autem intrinseca est obiecto, licet illi extrinsecè accidat terminare cognitionem. Quapropter dicendum est verum fundamentaliter esse rationem formalissimam entis, hanc tamen nullam habere connexionem cum cognitione adhuc possibili, neque dicere relationem ad illam, quia posse hoc obiectum cognosci ex parte obiecti nihil dicit præter formalitatem entis, seu talis entis, quod fundat hanc potentiam cognoscendi passivè, ut patet in ente rationis, quod cognoscitur, & nihil dicit ex parte obiecti, quod supponatur ad possibilitatem cognitionis, neque aliud caput potest assignari ex quo possit cognosci, nisi quia est ens, si cognoscibilitatem obiectivam venemur.

13 Obiicies: Creatura dependet essentialiter à cognitione Dei: ergo obiectum dependet à cognitione. Respondeo creaturam dependere essentialiter à cognitione Dei, quatenus cognitio Dei est identificata cum omnipotentia, à qua dependet, non verò à cognitione quatenus est speculativa cognitio creaturæ: quod autem creatura non possit non cognosci à Deo, est, quia cognitio Dei non potest non esse. Si autem per impossibile supponatur Deum non cognoscere, & effectum posse produci independentem à cognitione, effectus creatus existere poterit, neque indigebit cognitione Dei, modò enim tantum dependet ab illa, quatenus à conditione dirigente omnipotentiam, & quatenus ab entitate identificata cum eadem omnipotentia, à qua dependet, non verò ab illa quatenus formaliter est speculativa cognitio obiecti. Vnde dicendum est obiectum creaturæ pendere à cognitione Dei materialiter propter ratio-

nem dictam, non verò ab alia cognitione, quæ non est causa per se influens in illam.

Obiic. Obiectum habet virtutem productivam specierum: ergo habet connexionem cum cognitione, quæ potest produci his speciebus. Respondeo non omne obiectum esse productivum specierum, quibus cognoscatur, & illud obiectum, quod productivum illarum est, adhuc non habere connexionem cum possibilitate specierum, quia ut dicam Controv. 10. Punct. 5. virtus productiva connexionem non habet cum possibilitate effectuum quos continet. Vitiosè sententiam hanc defendam, hanc connexionem quam habet obiectum cum cognitione mediis speciebus, fore inter obiectum non formaliter ut cognoscibile, seu ut potens terminare cognitionem, & ipsam cognitionem respectivè obiectum formaliter ut obiectum, sed inter obiectum ut principium effectuum remorum cognitionis, & cognitionem ipsam ut effectum producibilem ab obiecto non ut termino, sed ut principio actiivo, de qua connexionem impressentiarum non egimus.

Neque placet opinio Hurtadi asserentis cognoscibilitatem fundamentalem entis, esse omnino extrinsecam, sententia enim cognoscibilitatem entis non distingui ab ipso ente formaliter, & ex parte obiecti, quia ens formaliter ut ens terminat cognitionem ipso tantum terminativè se tenente ex parte obiecti: ergo secundum propriam formalitatem entis attingitur cognitione, quam terminat eademmet formalitas entis in se ipsa: ergo in se ipsa, & per se ipsam est capax terminandi hanc cognitionem, seu passivè cognoscendi, sicuti color est capax terminandi visionem, & videndi passivè, quam capacitatem habet per se ipsum, ex se enim habet color capacitatem, & proportionem ut videatur, quam non habet Angelus, seu alia substantia spiritualis, ideo dicimus primas qualitates, & substantias spirituales, & reliqua obiecta, quæ non sunt lux aut color videri non posse, quia sunt obiecta improporcionata potentie visivæ.

Vnum in hac re verum est, hanc cognoscibilitatem fundamentalem, seu intrinsecam non posse formaliter ab ente distingui, adhuc ex parte actus, nisi cognoscatur per ordinem ad aliquid intrinsecum, videlicet per ordinem ad cognitionem, licet non per istam formaliter constitutur, sicuti in quacumque causa virtus productiva cum illa identificata, & formaliter distincta ab essentia metaphysicè sumpta, non potest cognosci nisi per ordinem ad effectus possibiles, aut saltem sub conditione existentis, licet virtus illa non per ipsos effectus formaliter constitutur, sed sit adequatè intrinseca causæ. Hæc fundamentalis, seu hæc intrinseca cognoscibilitas inseparabilis est ab omni ente, & à quacumque illius formalitate, & ex parte obiecti, adhuc per rationem ab illo impræcindibilis, ob quam rationem multi non attendentes ad præcisionem quæ est ex parte actus inter ipsam & ens, illam non meminere, & ideo asserunt omnem cognoscibilitatem esse extrinsecam enti.

Cognoscibilitas ista, etiam si semper per ordinem ad cognitionem intelligatur, & formaliter tantum differat ab ente ex eo, quod in ordine ad cognitionem contempletur, in se tamen est independens ab eo, quod cognitio sit possibilis, vel repugnans, quia etiam si omnis cognitio repugnet, obiectum ex se, seu quatenus est ex se, capax esset huius nunc terminandi cognitionem realem, quod si repugnante omni cognitione non posset illam terminare, hoc non esset ex defectu capacitatis obiectivæ ad terminandum, sed ex defectu cognitionis realis non repugnantis, ideo absolute verum esset dicere, hoc obiectum præcisè quatenus est ex se, capacitatem habet, ut cognoscatur cognitione reali non repugnante, seu hoc obiectum habet quidquid ex parte sua debet habere ad terminandam cognitionem realem, sicuti de omnipotentia respectu effectuum qui repugnant, fert communis sententia, quam non solum de omnipotentia, sed de quacumque virtute creata tradam Controv. 10. punct. 4.

Vocavi hanc cognoscibilitatem intrinsecam fundamentalem, non quia non proximè conducat ad cognitionem actualem, sed quia est fundamentum, supra quod cadit cognoscibilitas extrinseca, quæ à cognitione desumitur, sicuti possibilitas, seu non repugnantia effectus, fundamentum, supra quod cadit possibilitas extrinseca eiusdem non tantum formaliter intellecta per ordinem ad virtutem causativam, sed ab hac tanquam à forma desumpta.

Hæc

19 Hæc cognoscibilitas fundamentalis, seu potius intrinseca entis considerata in ordine ad cognitionem veram, quam ex se potest terminare, siue talis cognitio repugnet, siue non repugnet, optime dicitur passio, seu attributum entis, & veritas transcendentalis conuertibilis cum ente, præcindibitis ab illo ex parte actus, quia cum illo adæquatè conuertitur, & illi est intrinseca, vt probauimus, & insuper habet sufficientem distinctionem ab essentia, quia ex parte actus distinguitur, vt possit dici illius attributum, quia est posterior ente, prius enim hoc apprehenditur in ordine ad se, sub qua consideratione dicitur ens, & posterius in ordine ad cognitionem veram, sub qua consideratione dicitur verum, & hæc causalis nostro modo concipiendi vera est; quia est ens, potest cognosci: & hæc est falsa; quia potest cognosci est ens. Alia cognoscibilitas extrinseca, quam habet obiectum ad cognitionem veram possibili quâ potest cognosci similis possibilitati extrinsecæ, quam habet effectus tanquam a forma, a causa, a qua potest produci aliquo modo potest dici passio entis, quia comitatur omne ens, non tamen proprie, quia non desumitur ab ipso ente, neque ab illo nascitur, sed a cognitione obiecto extrinseca delimitur.

20 Obicit Hurt. ad probandum omnem cognoscibilitatem esse extrinsecam: Eò præcisè quod cognitio terminetur ad obiectum, obiectum est aptum vt terminet cognitionem: ergo tota cognoscibilitas obiecti desumitur a cognitione. Distinguo antecedens: eo præcisè quod cognitio terminetur ad obiectum, obiectum est capax terminandi cognitionem capacitatem extrinsecam, concedo antecedens: capacitatem intrinsecam, subdistinguo: formaliter, nego antecedens; illatiuè, concedo antecedens: ergo tota cognoscibilitas obiecti desumitur a cognitione, nego consequentiam.

21 Inquires an obiectum quod constituitur verum formaliter per ordinem ad cognitiones, quibus cognoscitur sicuti est, habeat diuersas veritates per ordinem ad diuersas cognitiones, quibus cognoscitur, vel eadem in ordine ad omnes. Respondeo veritatem transcendentalem obiecto intrinsecam, in ordine ad quascumque cognitiones consideretur, intrinsece esse eandem omnino indiuisibilem, quia veritas, est in ordine ad cognitionem ab ente per nostrum intellectum distinguatur, formaliter tamè non constituitur per ipsas cognitiones, ac proinde non multiplicatur, est cognitiones multiplicetur, quia sicuti plures cognitiones possunt terminari ad idem obiectum, quoniam obiectum multiplicetur, sic possunt terminari ad eandem veritatem transcendentalem obiectiuam, quæ per se ipsa potest pluribus cognitionibus attingi, non enim obiectum habet aliquam formalitatem per quam sit capax terminandi hanc cognitionem veram, & aliam per quam possit terminare aliam cognitionem, sed per eandem terminat omnes cognitiones, quibus idem obiectum formaliter representatur.

22 Veritas obiectiuæ extrinseca, seu extrinseca cognoscibilitas desumpta formaliter ab actu vero, quo potest obiectum cognosci, iure multiplicatur dicitur multiplicatis cognitionibus, quia cum primariò in se cognitionibus, & eadem, quæ primariò cognitionem afficit, secundariò obiectum afficiat, cum in cognitionibus diuersæ veritates reperiantur, diuersis veritatibus subiectum affici necessario dicendum est: Constituent tamen hæc omnes distinctæ veritates vnum tantum verum, quia concreta accidentalia non per formas, sed per subiecta multiplicantur, sic vnus dicitur artifex homo pluribus artibus instructus.

23 Vltimò nota non bene dixisse Hurt. S. 11. veritatem non esse passionem entis; sed verum, quod breuiter impugno. Verum est concretum includens ens tanquam subiectum & veritatem; tanquam formam: sed ens quod est subiectum non potest accidere enti: ergo tantum potest illi veritas contingere. Quod si D. Thomas & alij asserant veritatem non esse in obiecto, ex quo infert Hurtadus non esse passionem illius, loquuntur de veritate propria actus & extrinseca obiecto, quam dixi non proprie esse passionem entis, non verò de veritate transcendentali obiecto intrinseca quam sæpe fundamentalem vocauimus.

ad sui perfectionem, quo sensu merces falsas vocamus, & pecuniam falsam dicimus; hæc falsitas non opponitur veritati, sed rectitudini, & integritati, seu bonitati rei, ac proinde proprie non est falsitas proprie & strictè, sed defectus, seu malitia opposita bonitati, & integritati rei.

2 Falsum etiam dicimus omne id, quod est obiectum cognitionis falsæ enunciationis: hoc sensu ait Paul. 1. ad Rom. idolum esse mendacium, quia est obiectum falsæ enunciationis, quâ Deus enunciat. Hæc acceptio falsi latissima est, nullum enim est ens, de quo non possint multa dici per errorem, ac proinde iuxta hanc acceptiōnem ens etiam increatum falsum diceretur, quia de illo possunt falsæ enunciationes affirmari, vt si quis diceret non esse immensum, & infinitum. Hoc genus falsi enti increato tribuere, licet in re nullam illi imperfectionem tribuat, indecens est propter loquendi modum, ac proinde vitandum est, neque inter idiotas vnquam dicendum.

3 Falsum est quod apparet id, quod non est, & probabiliter fundat cognitionem sui: hæc definitio probatur ex dictis de veritate, quia sicut verum est quod fundat cognitionem, quæ cognoscitur, sicuti est ita falsum debet esse, quod fundat cognitionem illius, quod non est. Ad hoc autem vt dicatur ens fundare hanc cognitionem, necessarium est vt aliqua probabilitate aliter ac est iudicetur, aliàs error iudicii, seu falsitas tota tribueretur intellectui cognoscenti, & non obiecto cognito, quia cum omne ens ex se sit aptum fundare veram cognitionem sui, & hoc habeat ex sua natura, necessum est aliquid speciale reperiri in illo, quod dicitur falsum ad hoc vt dicatur fundare cognitionem rei aliter ac est, hoc autem erit similitudo cum alio ente, cum quo confunditur, & quod iudicatur qualem habet aurichalcum cum auro, illa enim accidentia quæ habet aurichalcum similia accidentibus auri, quasi nobis dicunt illorum subiectum esse aurum, & mediis illis aurichalco decipimur iudicantes esse aurum, & propter hanc rationem aurichalcum falsum aurum, & hoc est simulatum, & apparenter fictum appellamus.

4 Ex his primò infertur falsum semper dici per ordinem ad intellectum, qui deceptus accidentibus, seu coniecturis probabilibus tenentibus se ex parte subiecti de illo aliter iudicat, quia secluso hoc iudicio nullum ens falsum dici potest, ens enim ex se maiorem aptitudinem, seu inclinationem vt sic loquamur habet ad fundandam veram sui cognitionem, quam falsam, nihilominus non dicitur verum, nisi per ordinem ad cognitionem: ergo neque falsum dici poterit, nisi per ordinem ad cognitionem, quæ de illo aliter ac est iudicetur.

5 Infertur secundò; ens non dici falsum per ordinem ad intellectum diuinum, quia cum intellectus diuinus non possit aliter ac est, de obiecto iudicare, non potest obiectum dici falsum per ordinem ad iudicium illud diuinum.

6 Infertur tertio; falsitatem obiecti semper oriri ex imperfectione cognoscentis, quia, est aliqua accidentia similia fundamentum aliquod præbeant, vt hoc obiectum cum illo confundatur, & aliud ac est iudicetur, nihilominus ex se aptum erat terminare cognitionem veram, & accidentia quæ similitudinem referebant cum alio ente sufficientia non essent, si intellectus perfectè cognosceret, vt illum deciperent, vt patet in Deo qui propter sui perfectionem decipi non potest.

7 Infertur quarto; falsitatem non sumi per ordinem ad apprehensionem incomplexam, quia in simplici apprehensione non reperitur formalis falsitas, ac proinde per ordinem ad illam non potest sumi, falsitas obiectiuæ; potest autem sumi in ordine ad apprehensionem complexam, quia in hac aliqualis falsitas reperitur, vt dicebam Contr. 7. de Anima Puncto quarto.

8 Infertur quinto; non omnem propositionem falsam formaliter habere obiectum falsum in hac acceptione rigorosè sumptum, propositio enim, quæ quis affirmaret esse plures Deos, est falsa, nihilominus pluralitas Deorum non est falsa neque Dij falsi, sed ficti dicuntur, quia non probabiliter apparent existentes, neque possunt nisi per summam amentiam possibiles iudicari: & quando comædus regè representat dicitur Rex fictus, non tamen Rex falsus, quia non probabiliter potest Rex iudicari. Denique quoties temerè, & sine probabili fundamento circa aliquod obiectum decipior, propositio, seu iudicium est falsum, non verò obiectum, quia non probabiliter aliter ac est iudicatur, sed temerè.

Infertur

PUNCTVM III.

Quid sit falsum.

1 Falsum appellare solemus id, quod non est iuxta regulas artis, neque habet omnia requisita, quæ debet habere

- 9 Infertur sextò; falsitatem non esse passionem entis, sicut est veritas, quia non omne ens probabiliter apparet aliter ac est: sunt enim plura ita ab aliis distincta, vt nulla probabilitate possint cum aliis confundi, nisi per summam cognoscentis ignorantiam: neque vt ens falsum dicatur sufficit ipsum fundamentum quodlibet tribuere, vt aliter ac est iudicetur, sed requiritur fundamentum tale esse, vt prudenter quis possit moueri ad iudicandum de re aliter ac est.
- 10 Notandum est quod quando duo entia ita inter se sunt similia vt quodlibet fundamentum tribuat vt confundatur cum alio, exempli gratia, aurum, & aurichalcum, ex natura rei non magis debuisset dici aurichalcum falsum aurum, quam aurum falsum aurichalcum, nihilominus vsu receptum est vt illud quod est imperfectius vocemus falsum respectu alijs similis perfectioris, & aurichalcum, falsum aurum dicimus, non verò aurum, falsum aurichalcum appellamus, quod tantum ex vsu, & communi loquendi modo dependet, potest tamen aliqua huius assignari ratio, quia cum quolibet entitas propriam perfectionem affectet, melius per metaphoram dicimus rem imperfectam nos fallere intendere simulantem se perfectiorem, quam rem perfectam nos decipere procurare, imperfectior se esse fingentis: sicut enim in rationalibus homo ignobilior sepe se alium nobiliorem esse fingit, & oppositum non nisi raro contingit, ita in non cognoscentibus per metaphoram dicimus rem imperfectiorem induere se figura alijs perfectioris, vt perfectionem simulat, quam in se non habet.
- 11 Inquiri solet, an obiectum artificiale falsum dicatur ex eo, quod non sit iuxta regulas artis executioni mādaturum. Resp. negatiuè, id enim potuit accidere ex eo, quod artifex non formauit ideam, quam formare debuisset iuxta artis regulas, & ita licet opus externū sit conforme ideæ, tamen declinat à regulis artis, & tunc illud opus non potest dici falsum, quia est conforme cognitioni, quia cognoscitur, error enim tunc tantum est in artifice, qui non formauit ideam, quam formare debuisset, non verò in praxi, quæ perfectè est imitatrix propriam ideam. Si verò artifex perfectam habeat ideam operis exercendæ iuxta regulas artis, & ex imbecillitate potentie exequutricis non se conformantis in opere externo directioni ideæ internæ, tunc illud opus executioni mandatum propriè non est obiectum ideæ, neque praxis vt dicebam in Logica Controuers. I. Punct. 2. quia tale opus est monstruosum respectu directionis, quia est præter intentionem agentis, ac proinde non illud opus dicitur falsum in ordine ad illam cognitionem, quia in ordine ad cognitionem tantum potest dici falsum obiectum cognitum per talem cognitionem.

PUNCTUM IV.

Quid sit bonum transcendentale.

- 1 DE hac re latè, & doctè P. Soar t. I. Metaph. disp. 10. Ego verò breuiter attingam omnia, quæ ad naturam boni cognoscendam necessaria sunt.
- 2 Bonum est duplex; aliud bonum in se, aliud bonum alteri. Bonum in se est quod in se est perfectum, vnde Deus summè bonus dicitur, quia habet summam perfectionem, reliqua verò entia creata bona dicuntur, quia habent perfectionem requisitam ad suum esse, entitas enim incompleta licet non habeat perfectionem requisitam ad esse completum, habet tamen perfectionem, quæ ad suum esse incompletum requiritur, quia constituitur in esse materie. Perfectio est triplex essentialis, accidentalis, integralis. Perfectio essentialis consistit in prædicatis essentialibus, quibus entitas constituitur, hæc à nulla entitate, adhuc diuinitus potest separari, nulla enim entitas potest esse sine sua essentia. Perfectio accidentalis est aggregatio omnium accidentium, quæ exiguntur à forma ad suum esse naturale, in hoc sensu rem perfectam vocamus, quæ habet colorem, figuram, & pulchritudinem, aliæque accidentia iuxta propriam naturam requisita. Perfectio integralis est integritas omnium partium, quo sensu perfectum hominem vocamus illum, qui omnibus membris, partibusque corporis gaudet, & imperfectum mutilum aut mancum, eum qui membrorum aliquo orbatus est.
- 3 Hanc triplicem perfectionem triplex bonitas comitatur, quædam essentialis (essentialem voco non quia sit

formaliter ipsa essentia, sed quia realiter identificatur cum illa, & ex parte obiecti formaliter, tantumque ab ipsa ex modo significandi differt) alia accidentalis, integralis alia Bonitatem accidentalem, & integram posse ab ente definita fundatur non posse ab illo separari constat ex dictis. Hanc bonitatem in ordine ad se, quæ est idem ac perfectio entis non esse passionem illius ex parte obiecti docet Hortad. disp. 7. Metaph. lect. 4. quem impugnat Arriaga disp. 1. Metaph. lect. 6. immeritò tamen quia ex parte obiecti nullum prædicatum identificatur cum essentia est attributum, sed ipsa essentia, dicitur autem attributum ex modo cognoscendi, seu ex parte actus, quia apprehenditur tanquam passio, sicut est attributum hominis esse intellectum, & volituum in opinione non distinguere intellectum, & voluntatem ab anima, & in hoc sensu existimo hanc bonitatem, seu perfectionem esse passionem entis, quia conuenit omni enti, & non est ratio formalis illius, ens enim non definitur per perfectionem requisitam ad sui esse, sed per rationem existendi. Hanc conclusionem docet Soar disp. 10. lect. 3. quapropter assero hanc bonitatem rectè dici transcendentalem omni enti, consequitur enim omne ens, & à nullo, adhuc formaliter ex parte obiecti præcindi potest.

Bonum alteri est triplex, honestum, vile, & delectabile. Honestum sumi potest in ordine ad mores, & in ordine ad naturam: hoc honestum physicum dicerem, illud verò morale honestum in ordine ad mores. Bonum moraliter honestum est, quod independenter à quacunque utilitate, seu iucunditate per se est decens, & conueniens homini ratione videnti, hoc bonum præcipuè sumitur in ordine ad actiones humanas: opera enim virtutum honesta vocamus. Deinde derivatur ex actionibus in alia externa, velut enim honestum vocamus, quatenus est præscriptus ratione honesta, recta, seu decente homini ratione prædicto. Alio modo definiri solet honestum, id, quod dignum est honore, & laude, ita virtutum opera honesta dicuntur, quia illis laus debetur, nullum enim aliud premium virtutis magis consonum, quam laus: in hoc sensu virtutum habitus honestos dicimus, quia oriuntur ex operibus honestis, & in illa inclinant, non verò potentias naturales quia hæc ex se sunt indifferentes ad opera bona, vel mala laude, vel vituperio digna. Hoc bonum honestum est maxime per se appetibile, & præcipuum bonorum.

Bonum honestum in ordine ad naturam est aliud quod perficit naturam per se, & illi per se est commodum secundum qualem ratione virtutis, delectationis, & utilitatis in ordine ad aliud bonum, vt est sanitas, integritas, & ipsa vitæ: hoc bonum ait Soar. n. 14 appellasse Philosophos bonum naturæ decens, in quod bonum inclinat appetitus innatus naturæ, sicut appetitus rationalis rationis regulis gubernatus in opera bona, atque honesta, quapropter hoc bonum potest appellari honestum honestate naturali, cuiuslibet enim naturæ decet propria integritas, atque perfectio, illa verò quæ subiecto sunt decencia honesta dicuntur in eodem genere, quo decencia appellantur.

Bonum delectabile est illud, quod delectationem & voluptatem affert subiecto, sicut dulce palato, quod in illo delectationem causat. Bonum vile dicitur, quod conducere potest ad bonum honestum, seu delectabile acquirendum, etiam si ex se nullam ex his rationem habeat.

Hæc omnia bona esse appetibilia nullus dubitat, honestum enim est præcipuum appetibile inter omnia, per se enim est decens, pulchrum, & ornamentum naturæ. Delectabile verò est conueniens subiecto, illique valdè charum, frui enim natura obiecto delectabili, & in illo quietem, dulcedinemque sibi gratam reperit. Vile verò non per se appetitur, sed ratione illius ad quod est vile, qui enim amat honores, amat pecunias, quibus honor comparari potest.

Omnia entia creata bonitatem aliquam habent sibi conuenientem, habent enim accidentia, passionem, & proprietates sibi maxime conuenientes, fuitque Priscillianistarum, & Manicheorum error, quem impugnant Patres, quos citatos reperies apud Soar. n. 4. asserentium esse quoddam creaturas ex se malas, & à quodam principio summe malo procreatas.

In substantia verò increata rectè notat Soar. ibid. num. 7. non reperiri hanc conuenientiam per modum vnus ad aliud, Deus enim est simplicissimum ens, in quo nulla est proprie

proprietates, seu passio distincta ab essentia, sed eminentissimè in entitate simplicissima continet perfectiones omnes, quæ in aliis entibus essentia, & passionibus distinctis correspondent, excellentiori quodam, longèque eminentiori modo.

9 Ratio utilitatis, omni enti creato, & increato convenit, causæ enim viles sunt suis effectibus, & accidentia, & passionibus substantiis, quas afficiunt in ordine ad suum esse, & conservari, & Deus ipse utilis est nobis, quatenus ab illo innumera bona, beneficiæque maximopere appetibilia recipimus.

10 Ratio honesti moraliter sumpti non omni entitati convenire certum est, sunt enim plura quæ maximopere decent hominem ratione præditum, & inhonesti dicuntur, quorum peccatum primum inter reliqua inhonestia locum obtinet, nihil enim magis alienum à ratione, quàm summum bonum, omniumque bonorum fontem offendere, & ab illo per peccatum averti.

11 Non omne ens habere rationem delectabilis certum putato, cui enim dolor, & tristitia delectari poterunt? sunt tamen aliqua, quæ, etsi huic subiecto molestiam afferant, alij verò delectationem, commodumque conciliant, lux enim quæ vesperationis oculos offendit, reliquorum viventium vitam oblectat.

12 Ex his infero cum Soar. n. 10. bonum transcendens pessimè sumi à bonitate honesta in genere moris. Affirmat Soar. posse dici bonum transcendens, quod abstrahit ab omnibus bonitatibus prædictis, quia ratio illa abstracta non potest non omni enti convenire, cum bonitas perfectionis, & utilitatis conveniat enti creato, & increato, & bonitas honestatis physica per modum perfectionis afficientis aliud, conveniat omni enti creato, & increato non per modum unius aliud afficientis, sed eminentissimo quodam modo per modum simplicis entitatis ratione supra explicata.

13 Ego ad hanc rationem abstractam non recurro ad bonitatem transcendentali in omni enti assignandam, quia si specialis ratio boni omni enti competit, hæc potiori iure dicitur passio illius, quàm ratio alia univiersalis abstracta ab hac speciali, quod convenit omni enti, & ab alia quod illi non convenit, sicuti rationale hominis passionem esse dicimus, & non rationem aliquam abstractam à rationali quod convenit homini, & ab inanimabili, quod illi non convenit. Bonitas integralis aut accidentalis non esse passionem entis ex eo infero, quod utraque sæpe sæpius ab ente separatur, & integralis bonitas entitati indivisibili, Angelo, v. g. qui partes non habet integrantes nullatenus competit, & accidentalis integritas physice Deo non convenit, quia in illo nullum accidens physicum reperitur. Bonitas, seu perfectio essentialis, & insuper bonitas utilitatis omni enti competit, & ex hoc capite utraque posset dici passio entis, nihilominus exillimo perfectionem essentiali, quæ constituit in omnium prædicatorum essentialium integritate propriè dici passionem entis, quia hæc omni enti convenit, & immediatè intelligitur ens essentialiter constitutum comitari, & est quod intrinsecè pertinet ad ipsum ens absque vilo respectu ad aliquod extrinsecum, sine quo ratio utilitatis intelligi nequit. Hanc perfectionem essentiali non distingui ex parte obiecti ab ipsa entis essentia, dixi n. 2. & facillè probatur ex eo, quod nihil aliud importet quàm ipsa prædicata essentialia ut sufficientia absque vilo alio rem constituere, & adæquatè metaphysicè componere, seu ipsa prædicata tanquam quoddam aggregatum, in quo continentur omnia, quæ ad rem essentialiter constituendam requiruntur; quod tantum ex modo cognoscendi ab ipsa essentia distinguitur. Hanc essentiali perfectionem physicam honestatem, seu naturæ honestatem appello, ut cum aliis loquar, licet propriè honestatis nomen propriè bonitati morali, quàm physica conveniat.

14 Explicui iam rationem boni, probavi bonum honestum, delectabile, & vile esse amabile, ex quo inferitur hæc omnia bona connotare actum appetitus, quem possunt terminare; potest tamen dubitari, an illum connotent tantum tanquam potentiam potentem versari circa illa, an verò tanquam rationem formalem boni constitutam, quod iam explicui.

15 In primis dicendum est rationem terminantem actum appetitus, seu voluntatis supponi ad ipsum actum, ac proinde obiectum in hoc sensu per se formaliter esse appetibile, non per actum, quia ideo appetitur, quia est appeti-

bile, non tamen è contra est appetibile, quia appetitur. Addendum tamen rationem appetibilis extrinsecè includere actum appetitus, quia si hic actus non esset possibilis, obiectum absolute appeti non posset quantumvis ex se virtutem haberet terminandi appetitum; sicut enim entitas dicitur producibilis per non repugnantiam intrinsecam, & à potentia extrinseca potente eam producere, sic appetibile dicitur per entitatem intrinsecam tenentem se ex parte obiecti, & ab appetitu extrinseco potente illam appetere.

De bono formaliter eodem modo philosophandum est, ac de appetibili, affirmo enim totam rationem formalem boni tenere se ex parte obiecti ad actum amoris, seu appetitus, unde obiectum non constituitur bonum per actum appetitus, vel amoris, sed per convenientiam, quam dicit ad subiectum, & honestatem, siue physicam, siue moralem, quam in se habet, & per delectabilitatem, seu utilitatem, quæ supponuntur ad actum appetitus, non enim ideo est obiectum conveniens subiecto, quia appetitur, sed ideo appetitur, quia est conveniens subiecto. Unde convenientia, quæ est ratio formalis bonitatis supponitur ad amorem, explicatur tamen per ordinem ad illum, sicut obiectum per suam potentiam, per quam rectè cognosci potest tanquam per medium extrinsecum.

Ex his inferitur diuerso modo respicere verum cognitionem, quàm bonum amorem; verum enim respicit cognitionem tanquam formam illud constituentem in ratione veri, quando hac seclusa tantum consideratur ut ens; bonum verò respicit amorem tanquam actum, qui potest tendere in illud, ut in obiectum adæquatè ab amore distinctum, quando secluso amore concipitur convenientia in ordine ad subiectum honestas moralis, & physica, delectabilitas, & utilitas.

PUNCTUM V.

De malo bono transcendentali opposito.

Tot malorum genera reperiuntur quot bonorum Puncto præcedenti assignauimus, malum enim dicitur quod caret perfectione sibi debita: in hoc sensu mors hominis, & non esse cuiusvis rei est summum malorum, quia est carentia totius entitatis, ac proinde totius perfectionis, & essentia physica, malum etiam dicitur quod opponitur integritati accidentali, in hoc sensu dicimus malum esse cibum non habentem colorem, odorem, & saporem sibi debitum, & malum esse cathedram, vel mensam, cui deficit aliqua pars ad sui integritatem requisita.

Hoc malum est duplex, negatiuum, & positiuum: negatiuum est carentia perfectionis debita, sicut est carentia frigoris in aqua, duorum brachiorum in homine; malum positiuum est positiua entitas data subiecto contra exigentiam illius, in hoc color est malus aquæ, & duplex caput est malum homini; homo enim, qui duplex haberet caput valde imperfectus diceretur, & monstrum.

Deinde est malum, quod opponitur bono honesto utili, & delectabili, tam positiue, quàm negatiue, negatio enim operis honesti debiti malum inhonestum dicitur, sicut negatio auditionis Missæ in die festo, quæ dicitur malum inhonestum negatiuum. Malum positiuum est actus positiuus indecens homini recta ratione utenti, sicuti actus intemperantia hoc malum opponitur honestati morali, honestati verò physica opponitur priuatiue negatio qualitatibus substantia, v. g. frigiditatis aquæ, & positiue qualitas, cui subiectum physice repugnat, calor scilicet eidem aquæ.

Bono utili priuatiue opponitur carentia medij requisiti ad bonum honestum, vileve consequendum, & positiue opponitur illud quod non solum non iuuat, sed etiam retrahit ab eodem bono consequendo. Bono honesto illius carentia priuatiue opponitur, & positiue malum inhonestum. Delectabili bono opponitur priuatiue carentia obiecti delectabilis, quo subiectum ex aliquo capite debebat sui, & positiue obiectum doloriferum tristitiam, anxietatemve adducens.

Nota diuisionem tam bonorum quàm malorum tantum esse precisuam, non verò in membra physice opponi, idem enim bonum, idemque malum potest sub diuersis rationibus ad diuersas species pertinere.

CONTRO